

Europos Sąjungos oficialusis leidinys

C 169

Leidimas
lietuvių kalba

Informacija ir pranešimai

63 metai

2020 m. gegužės 15 d.

Turinys

II *Komunikatai*

EUROPOS SĄJUNGOS INSTITUCIJŲ, ĮSTAIGŲ IR ORGANŲ PRIIMTI KOMUNIKATAI

Europos Komisija

2020/C 169/01	Komisijos komunikatas, ES gairės dėl laipsniško turizmo paslaugų atnaujinimo ir dėl sveikatos apsaugos protokolų apgyvendinimo ir maitinimo įstaigose. COVID-19	1
2020/C 169/02	Komisijos komunikatas, Transporto paslaugų ir susisiekimo laipsniško atkūrimo gairės. COVID-19	17
2020/C 169/03	Komisijos komunikatas, Laipsniško ir koordinuoto judėjimo laisvės atkūrimo ir vidaus sienų kontrolės atšaukimo metodas. COVID-19	30

LT

II

(Komunikatai)

EUROPOS SAJUNGOS INSTITUCIJŲ, ĮSTAIGŲ IR ORGANŲ PRIIMTI
KOMUNIKATAI

EUROPOS KOMISIJA

KOMISIJOS KOMUNIKATAS

**ES gairės dėl laipsniško turizmo paslaugų atnaujinimo ir dėl sveikatos apsaugos protokolų
apgyvendinimo ir maitinimo įstaigose. COVID-19**

(2020/C 169/01)

I. Įvadas

1. 2020 m. balandžio 15 d. Komisija, bendradarbiaudama su Europos Vadovų Tarybos Pirmininku, pateikė bendras Europos veiksmų gaires⁽¹⁾, kuriomis siekiama palaipsniui atšaukti viruso valdymo priemones, kurių imtasi dėl COVID-19 protrūkio. Jose nustatyti kriterijai ir rekomendacijos valstybėms narėms dėl priemonių atšaukimo ir laisvo judėjimo atkūrimo sąlygų. Veiksmai turėtų būti laipsniški, o pagrindiniai elementai turėtų būti fizinio atstumo užtikrinimas ir infekcijos prevencijos bei kontrolės priemonės.
2. Kadangi visuomenės sveikatos padėtis pradeda gerėti, valstybės narės svarsto galimybę atšaukti vadinamąsias bendruomenės ribojamąsias priemones. Tai padės pasirengti saugiam prevencinių ir apsaugos priemonių, visų pirma bendrų kelionių apribojimų, sušvelninimui.
3. Tikimasi, kad galiausiai atšaukus su kelionėmis susijusios veiklos apribojimus piliečiai vėl palaipsniui ims keliauti šalių viduje ir visoje ES.
4. Pernelyg greitai atšaukus priemones gali vėl staiga išplisti infekcija. Kol bus sukurta vakcina, kelionių ir turizmo poreikius ir naudą reikia vertinti atsizvelgiant į riziką, kad gali vėl imti daugėti atvejų ir dėl to gali prireikti vėl taikyti izoliavimo priemones.
5. Jas sušvelninus, siekiant saugiai atnaujinti turizmo veiklą, visų pirma reikės užtikrinti, kad ir toliau būtų išlaikomas fizinis atstumas, nes ši veikla iš esmės pritraukia žmones iš skirtingų geografinių vietovių.
6. Piliečių, įskaitant turizmo darbuotojus ir turistus, sveikatos apsauga tebėra pagrindinis prioritetas.
7. Šiose gairėse piliečiams, valdžios institucijoms, įmonėms ir turizmo sektoriaus suinteresuotiesiems subjektams nustatoma bendra objektyvi ir nediskriminacinė laipsniško turizmo paslaugų atkūrimo sistema.
8. Gairėse pateikiami saugaus laipsniško turizmo veiklos atkūrimo ir apgyvendinimo bei maitinimo įstaigų sveikatos protokolų rengimo kriterijai ir principai.

(1) Europos Komisija. Bendros Europos COVID-19 plitimo valdymo priemonių atšaukimo veiksmų gairės https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2020.126.01.0001.01.ENG&toc=OJ:C:2020:126:TOC

9. Gairės grindžiamos Europos ligų prevencijos ir kontrolės centro (ECDC) rekomendacijomis. Jos taip pat grindžiamos Bendromis Europos COVID-19 plitimo valdymo priemonių atšaukimo veiksnių gairėmis⁽²⁾ ir turėtų būti įgyvendinamos drauge.⁽³⁾ Gairės turėtų būti skaitomos kartu su Komisijos parengtomis gairėmis dėl nebūtinų kelionių apribojimų⁽⁴⁾, naudojimosi laisvo darbuotojų judėjimo teise⁽⁵⁾, sienų valdymo priemonių⁽⁶⁾, keleivių ir kitų laivuose esančių asmenų⁽⁷⁾, laipsniško transporto paslaugų atkūrimo⁽⁸⁾ ir komunikatu „Laipsniško ir koordinuoto judėjimo laisvės atkūrimo ir vidaus sienų kontrolės atšaukimo metodas“⁽⁹⁾. Galiausiai Europos darbuotojų saugos ir sveikatos agentūra (OSHA) paskelbė bendrąsias darbuotojų sveikatos saugos priemones, susijusias su grįžimu į darbo vietas⁽¹⁰⁾.

II. Saugaus laipsniško turizmo veiklos atkūrimo principai

10. Spręsdamos, kaip būtų galima sušvelninti griežtas bendruomenės ribojamąsias priemones⁽¹¹⁾, kad būtų galima atnaujinti turizmo veiklą, valstybės narės turėtų atidžiai apsvarstyti toliau nurodytus kriterijus.

10.i COVID-19 atvejų sumažėję ir yra nedaug

Pagrindinė būtina sąlyga siekiant sušvelninti COVID-19 bendruomenės ribojamąsias priemones ir atnaujinti turizmo veiklą yra epidemiologiniai įrodymai, kad ligos plitimas gerokai sumažėjo ir tam tikrą laiką stabilizavosi ir, tikėtina, padidėjus turistų skaičiui išliks stabilus.

10.ii Sveikatos priežiūros sistemos pajėgumai yra pakankami

Turi būti užtikrinami pakankami vietos gyventojų ir turistų sveikatos priežiūros sistemos pajėgumai, kad staiga padaugėjęs infekcijos atvejų, pirminės sveikatos priežiūros, ligoninių ir intensyviosios sveikatos priežiūros tarnybos nepatirtų per didelės naštos. Tai būtų ypač svarbu regionų lygmeniu – turizmo regionams, kurie gali tikėtis didesnio lankytojų skaičiaus, pavyzdžiui, kurortams, netoli paplūdimių esančioms vietovėms, įžymiems objektams ir t. t., kurie nebūtinai yra arti sveikatos priežiūros infrastruktūros. Atokiose turistinėse vietovėse gali būti teikiamos ribotos sveikatos priežiūros paslaugos ir, jei galima tikėtis didelio papildomo turistų skaičiaus, gali prireikti įdiegti papildomus reagavimo mechanizmus, pavyzdžiui, medicininės evakuacijos skrydžius ir t. t. Turėtų būti taikomos tarpvalstybinės COVID-19 užsikrėtusių asmenų sveikatos priežiūros gairės⁽¹²⁾. Be to, valstybės narės, kurių piliečiai ar gyventojai užsikrečia būdami kitose valstybėse narėse, turėtų sudaryti palankias sąlygas tokių asmenų repatriacijai.

10.iii Vykdoma griežta priežiūra ir stebėseną

Prieš sušvelnindamos priemones, be kita ko, prieš atnaujindamos turizmą, valstybės narės turi įdiegti sveikatos priežiūros paslaugų pajėgumo rodiklių pokyčių stebėjimo ir reagavimo į juos sistemas.

Siekiant užtikrinti, kad per keliautojus virusas nepatektų į turistinius regionus ir kad turistai neužsikrėstų nuo vietos gyventojų, reikia padidinti priežiūros ir stebėsenos pajėgumus vietos lygmeniu, prireikus laikantis ES duomenų apsaugos teisės aktų.

(2) Atsakomybės ribojimo pareiškimas. Šiose gairėse pateikiami visuomenės sveikatos apsaugos užtikrinimo elementai, susiję su COVID-19 prevencija ir kontrole turizmo sektoriuje. Be kita ko, tai elementai, kuriuos turėtų apsvarstyti klientai, prieš apsistodami tam tikroje apgyvendinimo vietoje, apsistojimo metu ir po to, taip pat restoranų, kavinių ir barų lankytojai bei visų šių įstaigų darbuotojai, kiek tai susiję su turizmu. Gairės neapima pramogų parkų, muziejų, kruizų ar pan. Šios gairės atspindi požiūrį, kurio rekomenduojama laikytis turizmo sektoriuje, kartu pripažįstant turizmo įstaigų ypatumus visoje ES ir (arba) EEE.

(3) OL C 126, 2020 4 17, p. 1.

(4) COM(2020) 115 final, COM(2020) 148 final ir C(2020) 2050 final (OL C 102I, 2020 3 30, p. 12).

(5) Komisijos komunikatas „Darbuotojų naudojimosi laisvo judėjimo teise COVID-19 protrūkio metu gairės“, 2020/C 102 I/03;

(6) C(2020) 1753 final (OL C 86I, 2020 3 16, p. 1).

(7) C(2020) 3100 final (OL C 119I, 2020 4 14, p. 1).

(8) C(2020) 3139

(9) C(2020) 3250

(10) COVID-19:BACK TO THE WORKPLACE - Adapting workplaces and protecting workers, <https://osha.europa.eu/en/publications/covid-19-back-workplace-adapting-workplaces-and-protecting-workers/view>

(11) Kaip Europos ligų prevencijos ir kontrolės centras apibūdino 2020 m. balandžio 23 d. atlikęs greitą rizikos vertinimą: <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/rapid-risk-assessment-coronavirus-disease-2019-covid-19-pandemic-ninth-update>

(12) https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/guidelines_on_eu_emergency_assistance_in_cross-bordercooperationin_healthcare_related_to_the_covid-19_crisis.pdf

10.iv Turima testavimo pajėgumų

Vienas pagrindinių Bendrų Europos COVID-19 plitimo valdymo priemonių atšaukimo veiksnių gairių kriterijų – plataus masto testavimas, kad būtų galima nustatyti infekcijos atvejus ir stebėti viruso plitimą, taip pat kontaktų atsekimo ir izoliavimo priemonės, kuriomis siekiama sulėtinti perdavimą. Iš pradžių testavimo pajėgumų trūkumas trukdė taikyti plataus masto gyventojų atnaujinimo patikros metodus. Siekiant anksti nustatyti atvejus, būtinas spartus testavimas ir diagnozė⁽¹³⁾. Svarbu užtikrinti, kad lankytojai taip pat turėtų vienodą prieigą prie testų.

10.v Veikia kontaktų atsekimo sistema

Kontaktų atsekimas yra veiksminga ir svarbi visuomenės sveikatos priemonė, leidžianti kontroliuoti COVID-19. Tikslas – skubiai nustatyti ir valdyti sąlytį su COVID-19 turėjusius asmenis, kad būtų mažinamas tolesnis perdavimas. Toks kontaktų atsekimas turi sudaryti sąlygas šalims, kuriose vyksta tarptautinis turizmas, keistis atitinkama informacija ir prireikus pasirengti piliečių repatriacijai. Vėl atveriant sienas ir toliau bus svarbu, kad valstybės narės glaudžiai bendradarbiautų ir koordinuotų veiksmus, susijusius su kontaktų atsekimu. Asmens duomenys turi būti renkami ir saugomi laikantis atitinkamų ES teisės aktų, įskaitant Bendrąjį duomenų apsaugos reglamentą ir E. privatumo direktyvą.

Pagrindiniai kontaktų atsekimo elementai išsamiai išdėstyti naujausiose Europos ligų prevencijos ir kontrolės centro (ECDC) gairėse⁽¹⁴⁾ ir, kiek tai susiję su duomenų apsauga, Gairėse dėl kovai su COVID-19 pandemija naudojamų programėlių⁽¹⁵⁾ bei Europos duomenų apsaugos valdybos gairėse⁽¹⁶⁾. Komisija ir valstybės narės paskelbs protokolą dėl sąveikumo principų, siekdamas užtikrinti, kad savanoriškos patvirtintos kontaktų atsekimo programėlės veiktų tarpvalstybinio mastu ir būtų patikimos, kad ir kurioje Europos vietoje būtų jų naudotojai.

10.vi Veikia koordinavimo ir komunikacijos mechanizmai

Labai svarbu, kad veiktų mechanizmai, kuriais užtikrinamas valdžios institucijų ir turizmo sektoriuje veikiančių veiklos vykdytojų, taip pat valstybių narių vietos, nacionalinių ir (arba) regioninių valdžios institucijų veiklos koordinavimas ir komunikacija. Be to, leidus vykdyti tarpvalstybinį turizmą, bus būtinas tarpvalstybinis koordinavimas, dalijimasis informacija ir komunikacija nustatytais kanalais. Valstybės narės turėtų laiku informuoti vienas kitas ir Komisiją prieš paskelbdamos priemones, susijusias su tarpvalstybinio turizmo eismo atkūrimu, ir atsižvelgti į išreikštas nuomones. Be mechanizmų, išdėstytų pridedamame Komunikate dėl laisvo judėjimo atkūrimo ir vidaus sienų kontrolės atšaukimo, turėtų būti naudojamos Sveikatos saugumo komitetas, Turizmo patariamuoju komitetas ir kitais esamais transporto bei kelionių srities koordinavimo kanalais (pagal jų atitinkamus įgaliojimus).

Taip pat labai svarbu keliautojams ir turistams pranešti apie riziką, be kita ko, skaitmeninėmis priemonėmis, kad jie būtų informuoti apie vietos aplinkybes, priemones, kurių reikia imtis įtarus COVID-19 infekcijos atvejus, kaip gauti sveikatos priežiūros paslaugas ir t. t.

11. Izoliavimo priemonių sušvelninimas turėtų būti grindžiamas mokslu, daugiausia dėmesio skiriant visuomenės sveikatai, ir turėtų būti vykdomas kiekvienoje valstybėje narėje taikant suderintą sistemą. Ši suderinta sistema yra pagrindas iš naujo atverti su turizmu susijusias įmones ir paslaugas. Atsižvelgiant į artėjantį vasaros atostogų sezoną, labai svarbu turizmo įmonėms ir turistinėms vietovėms teikti patikimas konsultacijas visuomenės sveikatos klausimais.

12. Reikia įvertinti vietos epidemiologinę padėtį siekiant nustatyti bendrą turizmo veiklos atnaujinimo riziką, kad turistai ir vietos gyventojai neapkrėstų vieni kitų.

⁽¹³⁾ Šiuo metu nė vienas greitis SARS-CoV-2 testas nėra patvirtintas ar rekomenduojamas naudoti diagnostiniais tikslais.

⁽¹⁴⁾ <https://www.ecdc.europa.eu/en/covid-19-contact-tracing-public-health-management>.

⁽¹⁵⁾ C(2020) 2523 final, 2020 4 16.

⁽¹⁶⁾ https://edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/guidelines/guidelines-042020-use-location-data-and-contact-tracing_en

13. Turi būti sukurti parengties planai, kuriuose būtų nustatyti aiškūs pakartotinio ribojamųjų priemonių sugriežtinimo kriterijai.
14. Bendrose Europos COVID-19 plitimo valdymo priemonių atšaukimo veiksmy gairėse pateiktose rekomendacijose nurodyta ir turizmo sektoriui itin aktualių principų; atnaujinus turizmą jie turėtų būti taikomi.
15. Priemonės turėtų būti atšaukiamos laipsniškai. Bendresnio pobūdžio priemonės turėtų būti pakeistos tikslingesnėmis, kad visuomenės ir turizmo veikla galėtų palaipsniui atsinaujinti su sąlyga, kad bus taikomos proporcingos ir veiksmingos turistų ir darbuotojų sveikatos apsaugos priemonės.
16. Grįžimas į darbą turėtų būti organizuojamas pagal ES saugaus grįžimo į darbo vietą gaires⁽¹⁷⁾, pirmenybę teikiant grupėms ir sektoriams, kuriems gresia mažesnis pavojus ir kurie gali palengvinti ekonominę veiklą, kartu laikantis dėl pandemijos nustatytų profesinės ir sveikatos saugos taisyklių.
17. Priemonių, kuriomis ribojamos turizmo paslaugos, taip pat su sveikata susijusių apsaugos ir prevencijos priemonių taikymo sritis ir trukmė turėtų būti apribota tiek, kiek tikrai būtina visuomenės sveikatai apsaugoti. Visos priemonės turėtų būti ne tik objektyvios ir proporcingos, bet ir tinkamai pagrįstos, aktualios, pritaikytos prie konkretaus paslaugų modelio, nediskriminacinės. Be to, jomis turėtų būti išlaikomos vienodos sąlygos bendrojoje rinkoje.
18. Europos ligų prevencijos ir kontrolės centras (ECDC), bendradarbiaudamas su valstybėmis narėmis ir Jungtiniu tyrimų centru, rengia ir nuolat prižiūri subnacionalinio lygmens COVID-19 perdavimo lygio žemėlapi⁽¹⁸⁾. Valstybių narių prašoma pateikti duomenų, kad šis žemėlapis būtų išsamus ir aktualus. Tai bus naudinga visiems deeskalavimo strategijų aspektams (atveriant ir uždarant konkrečius ekonomikos sektorius; vertinant skirtingas testavimo strategijas; vertinant asmeninių apsaugos priemonių veiksmingumą ir pan.). Be to, valstybės narės raginamos pateikti atnaujintus duomenis apie turimus ligoninių, testavimo, priežiūros ir kontaktų atsekimo pajėgumus, taip pat paskelbti apribojimų atšaukimo ir nustatymo kriterijus. Perdavimo žemėlapis ir papildomos priemonės yra skaidri ES lygmens informacijos teikimo priemonė, kuria gali naudotis valdžios institucijos, transporto operatoriai, turizmo sektoriaus suinteresuotieji subjektai, taip pat atsakingai asmenines atostogas planuojantys piliečiai.

III. ES sveikatos apsaugos protokolų apgyvendinimo ir maitinimo įstaigose garės

19. Šioje gairių dalyje siūlomi principai, kuriais valstybės narės turėtų vadovautis rengdamos ir įgyvendindamos infekcijos prevencijos ir kontrolės priemonės bei protokolus, skirtus apgyvendinimo ir maitinimo paslaugas teikiančioms įstaigoms, pavyzdžiui, viesbučiams ir kitoms apgyvendinimo ir maitinimo įstaigoms, siekdamas užtikrinti saugesnes turizmo įstaigas ir svečių bei darbuotojų sveikatą.
20. Sveikatos apsaugos protokolų gairės nėra privalomos. Jomis siekiama užtikrinti, kad infekcijos prevencijos ir kontrolės priemonės būtų kuriamos ir įgyvendinamos nuosekliai, taikant koordinuotą požiūrį regionuose ir valstybėse narėse.
21. Valstybės narės raginamos atitinkamus protokolus pagal savo konkrečias nacionalines, regionines ir (arba) vietos sąlygas rengti ne tik laikantis atitinkamų sveikatos institucijų, visų pirma Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO)⁽¹⁹⁾ ir Europos ligų kontrolės ir prevencijos centro (ECDC) (priedas), pateiktų rekomendacijų ir su veikla susijusių patarimų dėl COVID-19 rizikos valdymo, bet ir atsižvelgiant į šias gaires.

⁽¹⁷⁾ Koronavirusas. ES saugaus grįžimo į darbo vietą gairės https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_729

⁽¹⁸⁾ <https://covid-statistics.jrc.ec.europa.eu/>

⁽¹⁹⁾ <http://www.euro.who.int/en/health-topics/health-emergencies/coronavirus-covid-19/publications/2020/operational-considerations-for-covid-19-management-in-the-accommodation-sector-interim-guidance,-31-march-2020>

22. Visuomenės sveikatos priemonės turizmo sektoriuje turės atitikti bendrąsias kompetentingų valdžios institucijų taikomas priemones ir darbuvietais skirtas gaires⁽²⁰⁾. Tokios priemonės taip pat turės atitikti ES duomenų apsaugos teisės aktus⁽²¹⁾.
23. Valstybės narės raginamos infekcijos prevencijos ir kontrolės priemonės bei protokolus rengti glaudžiai bendradarbiaujant su suinteresuotaisiais subjektais ir užtikrinti, kad šie protokolai būtų pritaikyti ir proporcingi apgyvendinimo ir maitinimo įstaigų teikiamų paslaugų dydžiui ir pobūdžiui. Valstybės narės turėtų apsvaistyti galimybę padėti juos įgyvendinti.
24. Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas infekcijos prevencijos ir kontrolės priemonėms ir protokolams, susijusiems su bendradarbiaujamosios ekonomikos trumpalaikių atostogų ir kitomis apgyvendinimo įstaigomis. Šios gairės ir principai visapusiškai taikomi šių rūšių apgyvendinimo ir maitinimo paslaugoms, o bet koks jų pritaikymas ir alternatyvos jokia būdu neturėtų kelti pavojaus lankytojų sveikatai ir didinti viruso perdavimo rizikos.
25. Svečių ir darbuotojų sveikatos apsaugos viešbučių ir maitinimo įstaigose priemonės turėtų būti reguliariai iš naujo vertinamos ir koreguojamos, atsižvelgiant į visas atitinkamas ekspertines žinias ir aplinkybes, kad tos priemonės išliktų proporcingos, atsižvelgiant į esamus visuomenės sveikatos poreikius.
26. Reikėtų teikti pirmenybę atsirandančių naujų ir veiksmingesnių sprendimų diegimui ir nebetaikyti mažiau veiksmingų arba labiau apsunkinančių priemonių. Turėtų būti laikomasi išlaidų efektyvumo principo. Tai reiškia, kad jei yra keletas galimybių pasiekti tą patį poveikį, t. y. užtikrinti svečių ir darbuotojų sveikatą, pirmenybė turėtų būti teikiama pigiausiai galimybei, visų pirma MVĮ atveju.
27. Siekiant užkirsti kelią COVID-19 perdavimui ir užtikrinti visuomenės sveikatą, rengiant infekcijos prevencijos ir kontrolės priemones bei protokolus apgyvendinimo ir maitinimo įstaigose (toliau – įstaigos) reikia atsižvelgti į toliau nurodytus pagrindinius principus.
- a) *Epidemiologinė padėtis*
- Išankstinė bet kokios turistinės veiklos atnaujinimo sąlyga – COVID-19 atvejų sumažėjė ir yra nedaug, taip pat visi kiti II skirsnyje nurodyti kriterijai. Atidžiai apsvaistytos minėtos ES saugaus laipsniško turizmo atkūrimo principų gairės.
- b) *Svečių ir darbuotojų sveikata ir sauga yra pagrindinis prioritetas*
- Kad būtų galima vėl pradėti teikti apgyvendinimo ir maitinimo paslaugas, labai svarbu, kad svečiai, besinaudojantys apgyvendinimo ir maitinimo įstaigų paslaugomis, ir darbuotojai, dalyvaujantys teikiant šias paslaugas, laikytųsi priemonių, kuriomis siekiama kuo labiau užkirsti kelią infekcijai ir viruso plitimui. Apie priemones ir svečiams, ir darbuotojams turėtų būti aiškiai pranešama, be kita ko, skaitmeninėmis priemonėmis; jos turėtų būti matomos ir veiksmingos.
- c) *Vietos priemonės*
- Vietos ir (arba) nacionalinės visuomenės sveikatos institucijos ir apgyvendinimo bei maitinimo paslaugų teikėjai turėtų nuolat koordinuoti veiksmus, kad konkrečioje geografinėje teritorijoje būtų dalijamasi informacija apie naujausius taisykles ir nuostatas, jos būtų taikomos ir jų įgyvendinimas būtų stebimas.
- d) *Veiksmų planas infekcijos atveju*
- Įstaigos turėtų turėti veiksmų, kurių reikėtų imtis infekcijos įstaigoje atveju, parengties planą, kuris apimtų laikotarpį nuo sprendimo atnaujinti veiklą priėmimo iki 14 dienų po to, kai svečiai išvyksta iš įstaigos. Visiems darbuotojams turėtų būti pateiktas visada prieinamas konkretus veiksmų planas, kuriame būtų išsamiai nurodytas darbuotojų vaidmuo ir atsakomybė.

⁽²⁰⁾ Koronavirusas. ES saugaus grįžimo į darbo vietą gairės https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lt/ip_20_729 Europos saugos ir sveikatos darbe agentūra. COVID-19. Gairės darbuvietais [internete]. [atnaujinta 2020 m. balandžio 20 d.; cituota 2020 m. gegužės 4 d.]. Paskelbta adresu https://oshwiki.eu/wiki/COVID-19:_guidance_for_the_workplace#See

⁽²¹⁾ Taip pat žr. Europos duomenų apsaugos valdybos (EDAV) pareiškimą, https://edpb.europa.eu/sites/edpb/files/files/file1/edpb_state-ment_2020_processingpersonaldataandcovid-19_en.pdf.

e) *Mokymas*

Visi turizmo įstaigose dirbantys darbuotojai turėtų žinoti COVID-19 simptomus ir turėtų būti informuoti apie pagrindines infekcijos prevencijos ir kontrolės priemones. Darbuotojai turėtų būti mokomi apie infekcijos prevencijos ir kontrolės priemones ir veiksmus, kurių reikia imtis, jei svečiams arba jiems patiems pasireiškia COVID-19 būdingi simptomai.

f) *Personalo valdymas*

Turėtų būti apsvarstytos įstaigoje esančių darbuotojų skaičiaus mažinimo priemonės, pavyzdžiui, darbuotojų, kurie gali atlikti savo pareigas nuotoliniu būdu, darbas namuose.

Reikėtų apsvarstyti įstaigoje esančių asmenų fizinio kontakto ir fizinio kontakto trukmės mažinimo priemones, įskaitant darbą pamainomis, valgymą pamainomis, bendravimą telefonu ir elektroninio ryšio priemonėmis.

g) *Svečių informavimas*

Svečiai ir prieš atvykdami, ir jau būdami apgyvendinimo ir maitinimo įstaigose turėtų prieinamu būdu, be kita ko, skaitmeninėmis priemonėmis, gauti visą būtiną informaciją apie visas esamas vietos visuomenės sveikatos institucijų gaires, taip pat apie konkrečias taikomas priemones, darančias poveikį jų atvykimui, buvimui ir išvykimui.

Prie įėjimo į įstaigą specialiomis iškabomis (infografikais, be kita ko, pritaikytais regos sutrikimų turintiems svečiams) svečiai turėtų būti informuojami apie COVID-19 požymius ir simptomus, taip pat apie tai, ką daryti, jei jiems pasireikštų simptomai viešnagės metu arba per 14 dienų nuo išvykimo. Įstaigos taip pat galėtų dalyti lankstinukus su šia informacija.

Įstaigos turėtų turėti svečių kontaktinius duomenis, jei prireiktų atsekti kontaktus. Kontaktų atsekimo priemonės turėtų būti griežtai ribojamos ir būti susijusios tik su COVID-19 protrūkiu. Jos turėtų būti nustatytos pagal E. sveikatos tinklo bendrą ES priemonių dėl kovai su COVID-19 naudojamų mobiliųjų kontaktų atsekimo programėlių rinkinį ⁽²⁾ ir Komisijos gaires dėl programėlių ⁽³⁾, užtikrinant aukščiausio lygio privatumą ir duomenų apsaugą.

h) *Fizinio atstumo užtikrinimas ir higiena*

Įstaigos turėtų imtis tikslių priemonių užtikrinti, kad bendro naudojimo vietose, kuriose svečiai gali susitikti ilgam (t. y. ilgiau nei 15 minučių), jie išlaikytų fizinį atstumą, pavyzdžiui, nustatyti didžiausią kiekvienoje bendroje patalpoje (t. y. restoranuose, kavinėse, baruose, fojė) leidžiamą svečių skaičių. Reikėtų apsvarstyti galimybę nustatyti laiko tarpusius arba leisti (skaitmeninėmis priemonėmis) rezervuoti laiko tarpusius valgymui arba apsilankymui baseinuose ar sporto salėse.

Kai fizinio atstumo visapusiškai laikytis neįmanoma, reikėtų apsvarstyti galimybę naudoti kitas svečių ir darbuotojų apsaugos priemones, pvz., stiklines ar plastikines pertvaras erdvėms atskirti, kaukes ir pan.

Iš esmės visose bendrose įstaigos patalpose turėtų būti privaloma laikytis 1,5–2 metrų atstumo (išskyrus drauge keliaujančius ar viename kambaryje apsistojučius asmenis), o jei tai neįmanoma, turėtų būti taikomos kitos priemonės (pvz., turėtų būti privaloma dėvėti kaukę).

Lauko erdvėse (papildiniuose, baseinuose, kavinėse, baruose, restoranuose ir t. t.), taip pat lauko maitinimo vietose, turėtų būti imamasi specialių priemonių, kad būtų galima išlaikyti fizinį atstumą, ir taikomos specialios higienos priemonės. Vidaus erdvėse, pvz., sveikatingumo patalpose ir baseinuose, taip pat turėtų būti laikomasi griežtų higienos priemonių. Kiekviena įstaiga turėtų atidžiai apsvarstyti, ar specialios patalpos (pvz., vaikų priežiūros patalpos) turėtų likti uždarytos. Didesnio masto renginiai, pvz., koncertai, turėtų būti atidedami.

Įstaigos teikiamoms transporto paslaugoms, pvz., specialiems autobusams, turėtų būti taikomos specialios priemonės, atitinkančios transporto paslaugų ir susisiekimo laipsniško atkūrimo gaires ⁽⁴⁾.

i) *Infekcijos prevencijos ir kontrolės priemonės*

Be fizinio atstumo užtikrinimo, reikia apsvarstyti konkrečias asmenines apsaugos priemones ir valymo bei dezinfekavimo protokolus, apie juos pranešti darbuotojams ir svečiams ir juos įgyvendinti.

⁽²⁾ https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/ehealth/docs/covid-19_apps_en.pdf

⁽³⁾ Komisijos komunikatas „Duomenų apsaugos gairės dėl kovai su COVID-19 pandemija naudojamų programėlių“ (OL C 124I, 2020 4 17, p. 1).

⁽⁴⁾ C(2020) 3139.

Tai, be kita ko, toliau nurodytos priemonės ir protokolai.

i) Kosėjimo ir čiudėjimo etiketas

Svečiai ir darbuotojai turėtų būti informuojami apie griežtą etiketą (kosėti ir čiudėti į popierinę servetėlę arba alkūninės linkį) ir turėtų jo laikytis. Įstaigos turėtų užtikrinti, kad pakaktų popierinių servetėlių ir šiukšliadėžių.

ii) Rankų higiena.

Rankų higiena yra viena esminių kontrolės priemonių, apie ją svečiams ir darbuotojams turėtų būti pranešama infografikais pagrindinėse vietose ir (arba) patalpose (pvz., prie įėjimo, tualetuose, prie kasų ir t. t.). Turėtų būti lengvai prieinamos patalpos rankoms nusiplauti, kuriose būtų muilo, vienkartinį popierinių rankšluosčių arba automatinį džiovintuvų ir alkoholinio rankų dezinfekanto

iii) Veido kaukių dėvėjimas.

Reikalavimas, kad darbuotojai ir svečiai dėvėtų kaukes, turėtų būti laikomas tik papildoma priemone, kuria pagrindinės prevencinės priemonės nepakeičiamos. Svarbu, kad veido kaukės būtų naudojamos tinkamai, apie tai turėtų būti pranešama svečiams ir darbuotojams.

iv) Vėdinimas

Rekomenduojama daugiau kartų per valandą vėdinti patalpas ir natūraliomis arba mechaninėmis vėdinimo priemonėmis (priklausomai nuo įstaigos) įleisti kuo daugiau lauko oro. Svečiui išvykus rekomenduojama bent valandą patalpas vėdinti aktyviau.

v) Valymas ir dezinfekavimas

Labai svarbu kuo dažniau (bent kartą per dieną ir, jei įmanoma, dar dažniau) valyti dažnai liečiamus paviršius. Tai, pavyzdžiui, durų rankenėlės ir rankenos, kėdės ir rankų atramos, stalviršiai, šviesos jungikliai, turėklai, vandens čiaupai, liftų mygtukai, baro stalviršiai ir t. t. Darbuotojai turėtų būti informuojami apie valymo klientui išvykus procedūrą ir ją atlikti, taip pat apie valymo įrangos priežiūrą, atliekų tvarkymą, skalbimą ir asmens higieną po valymo.

j) Galimos svečių arba darbuotojų infekcijos

Jei įtariama, kad svečias ar darbo vietoje esantis darbuotojas yra užsikrėtęs COVID-19, d punkte apibūdintas veiksmų planas turėtų būti įgyvendinamas remiantis atitinkamomis ECDC (priedas) ir nacionalinių bei vietos sveikatos priežiūros institucijų gairėmis dėl toliau nurodytų aspektų.

i) Galimai užsikrėtusio asmens izoliavimo ir atskyrimo priemonės.

ii) Nacionaline teise grindžiama procedūra, pagal kurią kreipiamasi į medicinos tarnybas dėl medicininių konsultacijų, testavimo ir galimo perkėlimo į medicinos įstaigą.

iii) Pagal nacionalinę teisę taikoma pranešimo vietos visuomenės sveikatos institucijoms procedūra ir galimų kontaktų atsekimo veikla.

iv) Būtinis valymo ir dezinfekavimo procedūros.

v) Būtinis bendradarbiavimas ir informavimas apie kitus svečius ar darbuotojus, kurie galėjo turėti kontaktą su galbūt užsikrėtusiu asmeniu įstaigoje (nuo 2 dienų prieš pasireiškiant ligos simptomams iki 14 dienų po to).

28. Pirmiau nurodyti pagrindiniai principai taikomi atsižvelgiant į priede pateiktas Europos ligų prevencijos ir kontrolės centro bendras rekomendacijas.

IV. Išvada

29. Valstybės narės raginamos pasidalyti šiomis gairėmis su kompetentingomis valdžios institucijomis ir regioninio ir (arba) vietos lygmens institucijomis.

30. Turizmo sektoriaus suinteresuotieji subjektai, pavyzdžiui, profesinės asociacijos ir interneto turizmo platformos, raginami platinti šias gaires ir didinti informuotumą apie jas.

31. Valstybės narės raginamos nuolat bendradarbiauti su ECDC siekiant užtikrinti, kad 18 punkte nurodytu perdavimo žemėlapiu kaip skaidria ES lygmens informavimo priemone galėtų naudotis institucijos, vežėjai ir turizmo sektoriaus suinteresuotieji subjektai.
 32. Valstybės narės raginamos apsvarstyti galimybę padėti apgyvendinimo ir maitinimo įstaigoms ir apskritai turizmo paslaugas teikiančioms įstaigoms įgyvendinti šias gaires ir atitinkamas infekcijos prevencijos ir kontrolės priemones bei protokolus ir stebėti, kaip jų laikomasi. Šiuo tikslu valstybės narės gali naudotis turimomis nacionalinėmis ir ES lėšomis.
 33. Remdamasi šiomis gairėmis Komisija toliau koordinuos veiksmus su valstybėmis narėmis, kad būtų laikomasi nuoseklaus požiūrio į infekcijos prevencijos ir kontrolės priemones bei protokolus ES apgyvendinimo ir maitinimo bei turizmo įstaigose.
 34. Šios gairės turėtų padėti valstybėms narėms ir turizmo sektoriaus suinteresuotiesiems subjektams parengti konkretesnes infekcijos prevencijos ir kontrolės priemones bei protokolus, atitinkančius šias gaires, ir stebėti, kaip jų laikomasi, ir taip sudaryti geresnes sąlygas įmonėms didinti vartotojų pasitikėjimą.
 35. Komisija sukurs specialią interneto svetainę su interaktyviu žemėlapiu, kurioje bus pateikta valstybių narių ir turizmo bei kelionių sektoriaus informacija, įskaitant informaciją apie nacionalinius ar sektorių protokolus ir atitikties schemas.
 36. Siekdama padėti valstybėms narėms, Komisija sudarys palankesnes sąlygas keistis geriausios praktikos pavyzdžiais, be kita ko, Turizmo patariamajame komitete.
 37. Siekdama padėti įgyvendinti šias gaires, Komisija toliau bendradarbiaus su valstybių narių valdžios institucijomis, turizmo sektoriaus suinteresuotaisiais subjektais ir tarptautinėmis organizacijomis.
-

PRIEDAS

**Europos ligų prevencijos ir kontrolės centro bendrosios rekomendacijos turizmo sektoriui, visų
pirma apgyvendinimo ir maitinimo įstaigoms****Vietos priemonės**

Visuomenės sveikatos priemonės turizmo sektoriuje turės atitikti bendrąsias vietos ir nacionalinių valdžios institucijų taikomas priemones ir darbuotojams skirtas gaires⁽¹⁾. Tokios turizmo sektoriuje taikomos priemonės turi būti ne mažiau griežtos, nei plačiau visuomenei skirtos rekomendacijos.

Vietos ir (arba) nacionalinės visuomenės sveikatos institucijos ir apgyvendinimo vietos turėtų palaikyti nuolatinį dialogą, kad užtikrintų, kad konkrečioje geografinėje teritorijoje būtų dalijamasi informacija apie naujausias taisykles ir nuostatas ir jos būtų taikomos, pavyzdžiui:

- speciali tvarka, taikoma, kai svečiams, įskaitant iš kitų šalių atvykusius svečius, reikia medicininės konsultacijos ar gydymo, be kita ko, ambulatorinės ar stacionariosios sveikatos priežiūros, kai jie turi COVID-19 būdingų simptomų,
- būtinumas apgyvendinimo įstaigų savininkams rinkti tikslią kontaktinę informaciją, kuri padėtų atlikti visuomenės sveikatos tyrimus, jei apgyvendinimo vietoje būtų nustatytas infekcijos atvejis.

Pranešimas ir mokymas apie riziką*Veiksmų planas*

Įstaigos turėtų turėti parengtą planą, kuriame būtų numatyti veiksmai, kurių turėtų būti imamasi šiais etapais:

- kai bus priimtas sprendimas vėl atidaryti įstaigą ir prieš atvykstant svečiams. Šiuo etapu bus teikiama informacija ir mokymai darbuotojams, taip pat įgyvendinamos būtinos infekcijos prevencijos įstaigoje priemonės ir nustatyta, kokią informaciją teikti svečiams prieš jiems atvykstant,
- kai svečiai apsisotja įstaigose: nuo užsakymo, įsiregistravimo ir išsiregistravimo,
- iki 14 dienų laikotarpiu svečiams išvykus iš įstaigos.

Visiems darbuotojams turėtų būti pateiktas visada prieinamas konkretus veiksmų planas, kuriame būtų išsamiai nurodytas darbuotojų vaidmuo ir atsakomybė.

Darbuotojų mokymas ir valdymas*Mokymas*

- Visi turizmo įstaigose dirbantys darbuotojai turėtų žinoti COVID-19 simptomus (pvz., karščiavimas, kosulys, gerklės skausmas ir t. t.) ir turėtų būti informuoti apie pagrindines infekcijos prevencijos ir kontrolės priemones.
- Darbuotojai, kurie patys arba kurių šeimos nariai yra patvirtintai užsikrėtę COVID-19, neturėtų būti darbe infekciniu laikotarpiu, kuris, kaip apibrėžta vietos sveikatos priežiūros institucijų, lengvais atvejais paprastai yra iki 8 dienų nuo simptomų pasireiškimo.
- Darbuotojai, jaučiantys COVID-19 būdingus simptomus, neturėtų eiti į darbą, o turėtų saviizoliuotis. Jiems turėtų būti patariama laikytis vietos visuomenės sveikatos gairių bei kreiptis medicininės pagalbos, jei simptomai pablogėtų, kaip nurodyta vietos gairėse.
- Reikėtų apsvarstyti galimybę darbuotojams rengti specialius mokymus apie infekcijos prevencijos ir kontrolės priemones ir veiksmus, kurių reikia imtis, jei svečiai jaučia COVID-19 būdingus simptomus.

Valdymas

- Vyresnio amžiaus darbuotojams ir darbuotojams, sergantiems lėtinėmis ligomis (pvz., širdies, plaučių, imunodeficito ligomis ar neseniai gydytiems nuo vėžio), dėl kurių, kaip žinoma, jiems kyla didesnė rizika susirgti sunkia COVID-19 infekcijos forma, kai įmanoma, turėtų būti skiriami darbai, kuriems reikia mažesnio kontakto su svečiais.

(¹) Europos saugos ir sveikatos darbe agentūra. COVID-19. Gairės darbuotojams [internete] [atnaujinta 2020 m. balandžio 20 d.; cituota 2020 m. gegužės 4 d.]. Paskelbta adresu https://oshwiki.eu/wiki/COVID-19:_guidance_for_the_workplace#See

- Turėtų būti apsvaistytos įstaigoje esančių darbuotojų skaičiaus mažinimo priemonės, pavyzdžiui, darbuotojų, kurie gali atlikti savo pareigas nuotoliniu būdu, darbas namuose.
- Reikėtų apsvaistyti įstaigoje esančių asmenų fizinio kontakto ir fizinio kontakto trukmės mažinimo priemones, įskaitant darbą pamainomis, valgytą pamainomis, bendravimą telefonu ir elektroninio ryšio priemonėmis.

Svečių informavimas

- Prieš atvykstant į apgyvendinimo vietą svečiams turėtų būti išsiunčiama informacija apie esamas vietos visuomenės sveikatos priežiūros institucijų gaires ir konkrečias apgyvendinimo vietoje taikomas priemones. Svečiams turėtų būti pranešama, kad jie turėtų atidėti savo viešnagę, jei jaučia COVID-19 būdingus simptomus arba jei per 14 dienų iki numatomos viešnagės turėjo kontaktą su asmeniu, užsikrėtusiu COVID-19 arba turinčiu COVID-19 būdingų simptomų.
- Prie įėjimo į įstaigą turėtų būti pakabinti specialūs ženklai (informaciniai infografikai) ar kita prieinama informacija, įskaitant pritaikytas versijas regos sutrikimų turintiems asmenims, kuriais svečiai būtų informuojami apie COVID-19 požymius ir simptomus ir nurodoma, ką daryti, jei pasireiškėtų simptomai. Apgyvendinimo įstaigos taip pat galėtų dalyti lankstinukus su šia informacija.
- Išvykstančių svečių turėtų būti aiškiai prašoma nedelsiant pranešti apgyvendinimo įstaigai, jei jiems pasireiškia COVID-19 būdingi simptomai arba per 14 dienų nuo išvykimo gaunami teigiami COVID-19 testo rezultatai.
- Užtikrinti, kad būtų turimi svečių kontaktiniai duomenys, jei reikėtų atsekti kontaktus.

Fizinio atstumo laikymasis

- SARS-CoV-2 daugiausia perduodamas per kvėpavimo takų sekreto lašelius ir tiesioginį kontaktą su užsikrėtusiais žmonėmis, taip pat netiesioginį kontaktą su užkrėtais paviršiais ar objektais (fomitais) artimiausioje aplinkoje. Stambūs kvėpavimo takų sekreto lašeliai sklinda maždaug 1 metrą kvėpuojant, 1,5 metro kalbant ir 2 metrus kosint (?).
- Įstaiga turėtų užtikrinti, kad bendrose patalpose, kuriose svečiai greičiausiai gali būti ilgesnį laiką (pvz., ilgiau nei 15 minučių), būtų laikomasi fizinio atstumo pagal naujausias gaires.
- Kartu keliaujančių ir tame pačiame kambaryje apsistojuusių svečių neturėtų būti prašoma tarpusavyje laikytis fizinio atstumo.
- Kai negalima užtikrinti fizinio atstumo, reikėtų apsvaistyti galimybę taikyti specialias priemones, kuriomis būtų užkirstas kelias lašeliams sklisti, pavyzdžiui, registratūroje įrengti stiklines ar plastikines pertvaras.
- Turizmo įstaigose, įskaitant viešbučius ir restoranus, turėtų būti nustatytas didžiausias kiekvienoje įstaigoje ir patalpoje leidžiamas svečių skaičius, kad būtų užtikrintas reikiamas fizinis atstumas. Didžiausias svečių skaičius neturėtų būti viršytas.
- Pramoginiai renginiai turėtų būti atidėti arba atšaukti, išskyrus atvejus, kai galima užtikrinti fizinį atstumą.
- Siekiant užtikrinti fizinį atstumą, turėtų būti apsvaistytas specialios transporto priemonės skirta tvarka.

Infekcijos prevencijos ir kontrolės priemonės

Turizmo sektoriaus įmonės paprastai siūlo produktus ir paslaugas, kuriais skatinamas ilgas žmonių susibūrimas uždaroje erdvėje (viesbučiuose, restoranuose, kavinėse) ir atviroje erdvėje (stovyklavietėse, paplūdimiuose, baseinuose). Dėl to padidėja viruso perdavimo galimybė. Visose erdvėse, kuriose galima tikėtis žmonių susibūrimo, reikia apsvaistyti ir įdiegti fizinio atstumo užtikrinimo ir specialias infekcijos prevencijos ir kontrolės priemones (asmenines apsaugos priemones ir valymo bei dezinfekavimo protokolus) (?). Tai, be kita ko, toliau nurodytos infekcijos prevencijos ir kontrolės priemonės.

(?) Bourouiba L. *Turbulent Gas Clouds and Respiratory Pathogen Emissions: Potential Implications for Reducing Transmission of COVID-19*. Jama. 2020 m. kovo 26 d.

(?) Europos ligų prevencijos ir kontrolės centras. *Infection prevention and control in the household management of people with suspected or confirmed coronavirus disease (COVID-19)* [internet]. 2020 m. kovo 30 d. [2020 m. gegužės 4 d.]. Paskelbta adresu <https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/Home-care-of-COVID-19-patients-2020-03-31.pdf>

— *Kosėjimo ir čiaudėjimo etiketas*

- Turėtų būti griežtai laikomasi kosėjimo ir čiaudėjimo etiketo: čiaudint ar kosint nosį ir burną reikia užsidengti popierine servetėle. Reikia turėti švarių popierinių servetėlių, kad bet kada prireikus jomis būtų galima pasinaudoti.
- Panaudotas popierines servetėles reikia iš karto išmesti, geriausia į uždaras šiukšliadėžes, o rankas reikia iš karto teisingai nusiplauti (nusivalyti).
- Jei popierinių servetėlių neturima, rekomenduojama kosėti ar čiaudėti į alkūnės linkį.

— *Rankų higiena*

- Rankų higiena – viena esminių COVID-19 plitimo mažinimo kontrolės priemonių.
- Turėtų būti lengvai prieinamos patalpos rankoms nusiplauti, kuriose būtų muilo, vienkartinį popierinių rankšluosčių arba automatinį džiovintuvų ir alkoholinio rankų dezinfekanto (kurio sudėtyje ne mažiau kaip 70 proc. alkoholio).
- Kiekvienoje turizmo įstaigoje įvairiose vietose (pvz., prie įėjimo, tualetuose, prie kasų ir t. t.) turėtų būti ženklai (informaciniai infografikai), kuriais būtų pabrėžiama rankų higienos svarba ir paaiškinama, kaip palaikyti veiksmingą rankų higieną.
- Rankų higiena turėtų būti dažnai palaikoma.

— *Veido kaukių dėvėjimas*

- Tai, kad darbuotojai ir svečiai turizmo įstaigose dėvi medicines ar savadarbes nemedicines veido kaukes gali būti laikoma šaltinio kontrolės priemone (t. y. siekiant išvengti, kad simptomų turintys ar neturintys asmenys neplatintų lašelių⁽⁴⁾).
- Reikalavimas dėvėti kaukes turėtų būti laikomas tik papildoma priemone, kuria pagrindinės prevencinės priemonės nepakeičiamos.
- Svarbu veido kaukes dėvėti tinkamai. Veido kaukė turėtų visiškai uždengti veidą nuo nosies tilto iki smakro.
- Turėtų būti pateikta informacija apie tai, kaip kaukes tinkamai dėvėti, pabrėžiant tai, kad prieš užsidedant ar nusiėmus veido kaukę svarbu nusiplauti rankas muilu ir vandeniu arba nusivalyti alkoholiniu rankų dezinfekantu.
- Bendruomenės lygmeniu medicininės ir nemedicininės veido kaukės yra priimtina priemonė, atsižvelgiant į galimybes jų įsigyti, taip pat užtikrinant, kad medicininės veido kaukės būtų pirmiausia skirtos dėvėti sveikatos priežiūros įstaigose.
- Bendruomenės lygmeniu nerekomenduojama dėvėti filtruojančio antveidžio (FFP) kaukių, nes jos pirmiausia turėtų būti skirtos sveikatos priežiūros įstaigoms.

— *Vėdinimas*

- Prastas patalpų vėdinimas susijęs su padidėjusiu kvėpavimo takų infekcijų perdavimu⁽⁵⁾. Manoma, kad pagrindinis COVID-19 perdavimo būdas – kvėpavimo takų sekreto lašeliai. Aerosolių, kurie ore gali išbūti ilgiau, vaidmuo perduodant COVID-19 tebėra neaiškus, todėl santykinis vėdinimo vaidmuo užkertant kelią COVID-19 perdavimui nėra tinkamai apibrėžtas. Tačiau nemažai COVID-19 perdavimo atvejų buvo susiję su

⁽⁴⁾ Europos ligų prevencijos ir kontrolės centras. *Using face masks in the community. Reducing COVID-19 transmission from potentially asymptomatic or pre-symptomatic people through the use of face masks* [internete]. 2020 m. balandžio 8 d. [2020 m. gegužės 4 d.]. Paskelbta adresu <https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/COVID-19-use-face-masks-community.pdf>

⁽⁵⁾ Knibbs LD, Morawska L, Bell SC, Grzybowski P. Room ventilation and the risk of airborne infection transmission in 3 health care settings within a large teaching hospital. *Am J Infect Control*. 2011 m. gruodžio mėn.; 39(10):866-72.

uždaromis erdvėmis ⁽⁶⁾. Dažniau per valandą vėdinant patalpas ir įleidžiant kuo daugiau lauko oro natūraliomis arba mechaninėmis vėdinimo priemonėmis, atsižvelgiant į įstaigą, veikiausiai bus sumažinta galima perdavimo aerozoliais rizika ⁽⁷⁾.

— Kai naudojamos mechaninės vėdinimo sistemos, būtina pagal gamintojo instrukcijas prižiūrėti dirbtinio vėdinimo sistemas, ypač valyti ir keisti filtrus.

— *Valymas ir dezinfekavimas*

— *COVID-19 pandemijos aplinkybėmis svarbu užtikrinti tinkamą valymą ir dezinfekavimą ⁽⁸⁾.*

— Dažnai liečiami paviršiai turėtų būti valomi kuo dažniau (bent kartą per dieną ir, jei įmanoma, dažniau). Tai, pavyzdžiui, durų rankenėlės ir skląstys, kėdės ir rankų atramos, stalviršiai, šviesos jungikliai, turėklai, vandens čiaupai, liftų mygtukai ir t. t.

— Kiek ilgai virusas gali išgyventi paviršiuje, priklauso nuo paviršiaus medžiagos. Nustatyta, kad trumpiausiai virusas išlieka ant vario paviršių ⁽⁹⁾.

— Svečiui išvykus, rekomenduojama išvalyti patalpas įprastais plovikliais ir bent vieną valandą padidinti patalpų vėdinimą.

— Reguliariam valymui pakanka naudoti įprastus ploviklius.

— Valymo įranga turėtų būti tinkamai išvalyta po kiekvieno valymo.

— Po valymo turėtų būti užtikrinama rankų higiena.

— Turėtų būti laikomasi įprastų atliekų tvarkymo procedūrų. Valant susikaupusios atliekos turėtų būti dedamos į nerūšiuojamų šiukšlių dėžę.

— Turėtų būti laikomasi įprastų patalynės, rankšluosčių ir staltiesių plovimo procedūrų.

⁽⁶⁾ Europos ligų prevencijos ir kontrolės centras. Using face masks in the community. Reducing COVID-19 transmission from potentially asymptomatic or pre-symptomatic people through the use of face masks [internete]. 2020 m. balandžio 8 d. [2020 m. gegužės 4 d.]. Paskelbta adresu <https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/COVID-19-use-face-masks-community.pdf>

Knibbs LD, Morawska L, Bell SC, Grzybowski P. Room ventilation and the risk of airborne infection transmission in 3 health care settings within a large teaching hospital. *Am J Infect Control*. 2011 m. gruodžio mėn.; 39(10):866-72.
Lu J, Gu J, Li K, Xu C, Su W, Lai Z, et al. COVID-19 Outbreak Associated with Air Conditioning in Restaurant, Guangzhou, China, 2020. *Emerg Infect Dis*. 2020 m. balandžio 2 d.; 26(7).

⁽⁷⁾ Pasaulio sveikatos organizacija (PSO). Natural Ventilation for Infection Control in Health-Care Settings [internete]. 2009 m. [atnaujinta 2020 m. gegužės 4 d.]. Paskelbta adresu https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/44167/9789241547857_eng.pdf?sequence=1

Europos šildymo asociacijų federacija VaACA. How to operate and use building services in order to prevent the spread of the coronavirus disease (COVID-19) virus (SARS-CoV-2) in workplaces [internete]. [atnaujinta 2020 m. kovo 17 d.; cituota 2020 m. gegužės 4 d.]. Paskelbta adresu https://www.rehva.eu/fileadmin/user_upload/REHVA_covid_guidance_document_2020-03-17_final.pdf

⁽⁸⁾ Europos ligų prevencijos ir kontrolės centras (ECDC). Disinfection of environments in healthcare and nonhealthcare settings potentially contaminated with SARS-CoV-2. Stokholmas: ECDC; 2020 m. [2020 m. balandžio 26 d.]. Paskelbta adresu <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/disinfection-environments-covid-19#no-link>

⁽⁹⁾ Pasaulio sveikatos organizacija (PSO). *Natural Ventilation for Infection Control in Health-Care Settings* [internete]. 2009 m. [atnaujinta 2020 m. gegužės 4 d.]. Paskelbta adresu https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/44167/9789241547857_eng.pdf?sequence=1

Kai įtariama, kad asmuo gali būti užsikrėtęs COVID-19. Testavimas, kontaktų atsekimas, izoliavimas ir karantinas

Jei įtariama, kad svečias ar darbe esantis darbuotojas yra užsikrėtęs COVID-19, įstaiga turėtų imtis vietos veiksmų plane nustatytų priemonių ⁽¹⁰⁾.

Asmeniui, kuris, kaip įtariama, užsikrėtęs, turėtų būti nedelsiant nurodyta dėvėti kaukę ir laikytis kosėjimo ir čiaudėjimo etiketo bei rankų higienos. Asmuo, kuris, kaip įtariama, užsikrėtęs, turėtų būti atskirtas nuo kitų asmenų bent per du metrus ir, kai įmanoma, turėtų būti apgyvendintas atskirame kambaryje su individualiu vonios kambariu.

Pagal ES duomenų apsaugos teisės aktus apie įtariamą atvejį turėtų būti pranešama vietos medicinos tarnyboms, kurios patars dėl asmens testavimo, tolesnių veiksmų ir perkėlimo į priežiūros įstaigą (pvz., ligoninę), jei manoma, kad tai būtina, atsižvelgiant į vietos medicininės priežiūros gaires.

Jei įtariamasis atvejis laikomas tikėtiniu arba patvirtintu, apie tai bus pranešama vietos visuomenės sveikatos institucijoms. Jos patars, ar reikia atsekti kontaktus. Kontaktų atsekimo procedūra paprastai pradedama iš karto, kai tik pranešama apie nustatytą tikėtiną ar patvirtintą atvejį. Už ją paprastai atsakingos vietos visuomenės sveikatos institucijos. Turizmo įstaigų bus prašoma bendradarbiauti ir pateikti visą būtiną informaciją apie svečius ar darbuotojus, kurie galėjo turėti kontaktą su susijusiu asmeniu įstaigoje dvi dienas iki ir 14 dienų po simptomų pasireiškimo.

Simptomų turintys darbuotojai turėtų izoliuotis namuose ir kreiptis į gydytoją.

Jeigu asmuo, kuriam įtariamas ar patvirtintas COVID-19, buvo patalpos viduje, ši patalpa turėtų pirmiausia būtų gerai išvėdinta ne trumpiau kaip valandą ir tada kruopščiai išvalyta neutraliu plovikliu; paviršiai turi būti dezinfekuoti naudojant virusus veiksmingai šalinantį dezinfekantą, arba išvalius neutraliu plovikliu po to dezinfekuoti gali būti naudojamas 0,05–0,1 proc. natrio hipochloritas arba etanolio produktai (ne mažiau kaip 70 proc.). Visi tekstilės gaminiai, kurie galėjo būti užteršti (pvz., rankšluosčiai, patalynės, užuolaidos, staltiesės ir t. t.), turėtų būti išplaunami įprastu skalbiniu plovikliu naudojant karšto vandens ciklą (90 °C). Jei dėl medžiagos savybių karšto vandens ciklo naudoti negalima, skalbiant reikėtų naudoti baliklį ar kitus tekstilei dezinfekuoti skirtus skalbimo produktus.

Konkrečios rekomendacijos viešbučiams

Siekiant sumažinti COVID-19 perdavimo tikimybę, rekomenduojama imtis toliau nurodytų priemonių.

1. Administravimas ir valdymas

- a. Konsultuojantis su vietos visuomenės sveikatos institucijomis parengti parengties planą, kuriame būtų nustatytos COVID-19 infekcijos prevencijos ir kontrolės priemonės.
- b. Atidžiai stebėti visuomenės sveikatos institucijų rekomendacijas siekiant užtikrinti informuotumą apie dabartinę padėtį ir infekcijos rizikos darbuotojams ir svečiams vertinimą.
- c. Užtikrinti, kad darbuotojai būtų mokomi, kokia tvarka taikoma dėl visų susijusių infekcijos prevencijos ir kontrolės aspektų, įskaitant įtariamą COVID-19 atvejų valdymą, dezinfekavimą ir valymą bei tinkamą veido kaukių dėvėjimą.
- d. Nustatyti, kiek bet kuriuo metu bendroje erdvėje daugiausia gali būti svečių, kad būtų užtikrintas fizinis atstumas pagal fizinio atstumo užtikrinimo ir masinių susibūrimų gaires. Užtikrinti, kad leidžiamas svečių skaičius atitiktų vietos visuomenės sveikatos rekomendacijas dėl susibūrimų.
- e. Užtikrinti, kad svečiams būtų prieinama informacinė medžiaga apie COVID-19 simptomus, instrukcijas, ką daryti ligos atveju, vietos procedūros ir rankų higienos bei tinkamo veido kaukių dėvėjimo instrukcijas.

⁽¹⁰⁾ Europos ligų prevencijos ir kontrolės centras (ECDC). *Contact tracing: Public health management of persons, including healthcare workers, having had contact with COVID-19 cases in the European Union - second update* Stockholm: ECDC; 2020 m. [2020 m. balandžio 27 d.]. Paskelbta adresu <https://www.ecdc.europa.eu/en/covid-19-contact-tracing-public-health-management>

- f. Pakabinti iškabas (pvz., pranešimus ant sienų viešosiose zonose ir kambariuose), kuriomis svečiai būtų informuojami apie tai, kokia tvarka taikoma siekiant kuo labiau sumažinti darbuotojų ir svečių kontaktą.
 - g. Apsvarstyti galimybę atšaukti veiklą uždaroje patalpose, kuriose negalima užtikrinti fizinio atstumo, ypač kai tokia veikla gali būti vykdoma lauke.
2. *Registratūros ir konsjeržo paslaugos*
- a. Užtikrinti, kad būtų alkoholinio rankų dezinfekanto.
 - b. Apsvarstyti tokius sprendimus, kaip galimybė įsiregistruoti ir išsiregistruoti internetu arba savarankiškai, siekiant kuo labiau sumažinti svečių ir darbuotojų kontaktą. Jei registruojamasi savarankiškai naudojant jutiklinį ekraną arba klaviatūrą, užtikrinti, kad tokie prietaisai būtų reguliariai valomi, kad perdavimo rizika būtų kuo mažesnė.
 - c. Užtikrinti fizinį registratūros darbuotojų ir kitų darbuotojų bei svečių atskyrimą, geriausia įrengiant plastikinę ar stiklinę pertvarą.
 - d. Užtikrinti fizinį svečių atskyrimą, pvz., naudojant žymes ant grindų.
3. *Restoranai, pusryčių ir kitos valgomosios patalpos ir barai*
- a. Užtikrinti, kad prie įėjimo būtų galima pasinaudoti alkoholiniu rankų dezinfekantu ir kad būtų ženklai, primenantys apie rankų higieną.
 - b. Kai įmanoma, maistas svečiams turėtų būti patiekiamas tiesiogiai jiems ant stalo, o ne savitarnos švedišrame stale. Jei patiekti maisto tiesiogiai jiems ant stalo neįmanoma, turėtų būti taikomos griežtesnės higienos priemonės ir svečiams primenama įeinant į restoraną, prieš apsitaraujant prie švediško stalo ir po to rankas nusivalyti dezinfekantu.
 - c. Jei maistas patiekiamas savitarnos švedišrame stale, užtikrinti, kad prie jo būtų laikomasi fizinio atstumo.
 - d. Apriboti įstaigoje bet kuriuo metu esančių svečių skaičių, kad būtų užtikrintas fizinis atstumas.
 - e. Vengti eilių, o jei tai neįmanoma, užtikrinti, kad eilėje stovintys asmenys laikytųsi fizinio atstumo, pvz., naudojant ženklus ant grindų.
 - f. Užtikrinti, kad tarp stalų būtų fizinis dviejų metrų atstumas.
 - g. Užtikrinti pakankamą vėdinimą pagal restoranų vėdinimo gaires, atsižvelgiant tiek į oro pasikeitimą per valandą, tiek į oro patekimą iš lauko per valandą.
 - h. Užtikrinti, kad oro kondicionavimo filtrai būtų reguliariai valomi pagal gamintojo instrukcijas.
 - i. Kai vėdinimui naudojamas kondicionuotas oras, kuo labiau sumažinti recirkuliaciją.
 - j. Užtikrinti, kad dažnai liečiami paviršiai būtų reguliariai valomi įprastais plovikliais.
4. *Sporto salės*
- a. Užtikrinti, kad būtų alkoholinio rankų dezinfekanto.
 - b. Užtikrinti, kad įranga, visų pirma liečiami paviršiai (pavyzdžiui, rankenos), būtų nuvaloma tinkamomis valymo priemonėmis kaskart ja svečiui pasinaudojus.
 - c. Užtikrinti fizinį asmenų atskyrimą.
 - d. Apriboti įėjimą, kad būtų užtikrintas fizinis atstumas.
 - e. Raginti svečius nesinaudoti persirengimo kabinomis ir persirengti savo kambariuose.
5. *Sveikatingumo procedūros ir vidaus baseinai*
- a. Užtikrinti, kad būtų alkoholinio rankų dezinfekanto ir būtų galima nusiplauti rankas.
 - b. Kadangi naudojantis sveikatingumo procedūromis fizinio kontakto išvengti negalima ir negalima užtikrinti procedūrą atliekančio asmens ir kliento fizinio atskyrimo, rekomenduojama, kad procedūrą atliekantis asmuo ir klientas dėvėtų veido kaukes.

- c. Prieš kiekvieną procedūrą ir po jos rekomenduojama rankas nusivalyti dezinfekantu arba nusiplauti.
 - d. Užtikrinti, kad šios patalpos būtų reguliariai prižiūrimos ir kad būtų išvaloma visa aplinka.
6. *Lauko infrastruktūra (lauko baseinai, paplūdimiai, žaidimų aikštelės)*
- a. Užtikrinti, kad būtų alkoholinio rankų dezinfekanto ir būtų galima nusiplauti rankas.
 - b. Užtikrinti, kad tarp stalų, paplūdimio gultų komplektų, įvairia veikla užsiimančių svečių ir baseine būtų fizinis dviejų metrų atstumas.
 - c. Tame pačiame kambaryje apsistoję svečiai gali sėdėti prie vieno stalo, naudotis vienu paplūdimio gultų komplektu ir t. t.
 - d. Užtikrinti, kad šie objektai būtų reguliariai prižiūrimi ir kad būtų išvaloma visa aplinka.
7. *Vaikų vidaus laisvalaikio zonos (pvz., viešbučio darželiai)*
- a. Kadangi fizinio kontakto negalima išvengti ir negalima užtikrinti fizinio atstumo, reikėtų apsvarstyti, ar tokie objektai turėtų toliau veikti.
- Jei jie veikia:
- b. Reikėtų apsvarstyti galimybę, kad vaikus prižiūrintys darbuotojai dėvėtų veido kaukes.
 - c. Užtikrinti, kad būtų alkoholinio rankų dezinfekanto ir būtų galima nusiplauti rankas.
 - d. Apriboti bet kuriuo metu zonose esančių vaikų skaičių.
 - e. Užtikrinti, kad dažnai liečiami paviršiai, žaislai ir prietaisai būtų reguliariai valomi įprastais plovikliais.
8. *Konferencijų ir posėdžių salės*
- a. Konferencijų ir posėdžių organizatoriai turėtų vadovautis vietos gairėmis dėl leidžiamo dalyvių skaičiaus.
 - b. Užtikrinti, kad būtų rankų dezinfekanto ir būtų galima nusiplauti rankas.
 - c. Užtikrinti, kad dalyviai laikytųsi fizinio atstumo pagal ECDC gaires.
9. *Tualetai*
- a. Užtikrinti, kad visada būtų muilo ir vandens, taip pat vienkartinį popierinių rankšluosčių arba automatinių džiovintuvų rankoms nusausinti.
10. *Liftai*
- a. Siekiant užtikrinti fizinį atstumą rekomenduojama, kad skirtinguose kambariuose apsistoję asmenys, kiek įmanoma, vienu metu nesinaudotų liftu. Liftai turėtų būti pirmiausia skirti naudotis fizinę negalią turintiems asmenims ir asmenims su bagažu.
 - b. Jei įmanoma ir praktiška, skatinti lipti laiptais (pvz., žemuose pastatuose).
 - c. Užtikrinti, kad dažnai liečiami paviršiai (lifto mygtukai ir turėklai) būtų reguliariai valomi.
 - d. Užtikrinti, kad liftai būtų tinkamai vėdinami pagal gamintojo instrukcijas ir pastato taisykles.
11. *Pažeidžiami svečiai*
- a. Pažeidžiami svečiai turėtų būti raginami nedalyvauti veikloje, kai negalima visą laiką užtikrinti fizinio atstumo, ypač kai tokia veikla vyksta uždaroje patalpose. Jie taip pat turėtų kruopščiai laikytis fizinio atstumo ir rankų higienos. Siekiant dar labiau apsaugoti pažeidžiamus svečius, turėtų būti apsvarstyta galimybė tiekti maistą į kambarį.
12. *Vietos renginiai*
- a. Apsvarstykite galimybę atšaukti didelius renginius (pvz., koncertus) ir visada atidžiai sekite nacionalines ir vietos visuomenės sveikatos rekomendacijas dėl leidžiamo dalyvių skaičiaus.

Dokumentai, kuriuose pateikiama papildomos informacijos

1. *Infection prevention and control during health care when COVID-19 is suspected:interim guidance.* Ženeva: Pasaulio sveikatos organizacija; 2020 m.
[https://www.who.int/publications-detail/infection-prevention-and-control-during-health-care-when-novel-coronavirus-\(ncov\)-infection-is-suspected-20200125](https://www.who.int/publications-detail/infection-prevention-and-control-during-health-care-when-novel-coronavirus-(ncov)-infection-is-suspected-20200125)
 2. *Water, sanitation, hygiene and waste management for COVID-19:Interim guidance.* <https://www.who.int/publications-detail/water-sanitation-hygiene-and-waste-management-for-covid-19>
 3. *Global surveillance for COVID-19 caused by human infection with COVID-19 virus:interim guidance.* Ženeva: Pasaulio sveikatos organizacija; 2020 m. <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/technical-guidance/surveillance-and-case-definitions>
 4. *Considerations for quarantine of individuals in the context of containment for coronavirus disease (COVID-19):interim guidance.* Ženeva: Pasaulio sveikatos organizacija; 2020 m. [https://www.who.int/publications-detail/considerations-for-quarantine-of-individuals-in-the-context-of-containment-for-coronavirus-disease-\(covid-19\)](https://www.who.int/publications-detail/considerations-for-quarantine-of-individuals-in-the-context-of-containment-for-coronavirus-disease-(covid-19))
-

KOMISIJOS KOMUNIKATAS**Transporto paslaugų ir susisiekimo laipsniško atkūrimo gairės. COVID-19**

(2020/C 169/02)

I. Įvadas

1. COVID-19 protrūkis smarkiai paveikė transportą ir susisiekimą Europos Sąjungoje. Dėl priemonių protrūkiui suvaldyti stipriai sumažėjo transporto veikla, ypač keleivinio transporto ⁽¹⁾. Krovinių srautai paveikti mažiau, iš dalies dėl bendrų ES pastangų užtikrinti, kad kroviniai ir toliau būtų vežami, tačiau jų sumažėjo dėl mažėjančios ekonominės veiklos ir tiekimo grandinių sutrikimų.
2. Komisija pateikė gaires dėl nebūtinų kelionių apribojimų ⁽²⁾ ir pasiūlė specialiai transportui skirtas priemones, įskaitant gaires dėl sienų valdymo priemonių ⁽³⁾, žaliųjų koridorių kroviniams transportui įgyvendinimo ⁽⁴⁾, krovinių vežimo oro transportu supaprastinimo ⁽⁵⁾, taip pat dėl jūrininkų, keleivių ir kitų laivuose esančių asmenų ⁽⁶⁾. Komisija pasiūlė gaires, kaip geriausiai apsaugoti transporto darbuotojus ir keleivius, kartu nenutraukiant krovinių vežimo.
3. Kol išlieka asmenų judėjimo apribojimai ir daromas poveikis krovinių srautams, šios priemonės ir rekomendacijos dėl prekių srautų, ypatingos svarbos profesijų darbuotojų judėjimo ⁽⁷⁾ ir keleivių ir įgulos darbuotojų tranzito ir repatriacijos turėtų ir toliau būti nuosekliai ir koordinuotai taikomos visose valstybėse narėse. Valstybės narės turėtų ir toliau naudotis nacionaliniais transporto kontaktiniais centrais, įgyvendindamos Komisijos koordinuojamą atsaką į COVID-19.
4. Pradėjus gerėti visuomenės sveikatos padėčiai, bus svarbu laipsniškai atkurti, kiek leidžia epidemiologinės sąlygos, transporto paslaugas ir susisiekimą, nes tai yra pagrindiniai ES ir pasaulio ekonomikos veiksniai ir esminė ES piliečių kasdienio gyvenimo dalis.
5. 2020 m. balandžio 15 d. Europos Komisija, bendradarbiaudama su Europos Vadovų Tarybos pirmininku, pasiūlė Bendras Europos veiksmų gaires ⁽⁸⁾, kuriose pateikiamos COVID-19 plitimo valdymo priemonių atšaukimo rekomendacijos. Bendrose Europos veiksmų gairėse pranešama, kad Komisija taip pat „pateiks išsamesnes gaires, kaip laipsniškai kuo greičiau, atsižvelgiant į sveikatos apsaugos padėtį ir į vasaros atostogų kelionių planavimą, vėl pradėti teikti transporto paslaugas, atkurti susisiekimą ir laisvą judėjimą“.

(1) Pavyzdžiui, palyginti su praėjusiais metais, oro eismas sumažėjo maždaug 90 proc. (šaltinis – Eurokontrolė), tolimojo keleivių vežimo geležinkeliais paslaugos – 85 proc., regioninio keleivių vežimo geležinkeliais (įskaitant priemiesčio susisiekimą) paslaugos – 80 proc., o tarptautinio keleivių vežimo geležinkeliais paslaugos beveik nebeteikiamos (šaltinis – Europos geležinkelių bendrija); kruizinių laivų ir keleivinių laivų paslaugos balandžio viduryje – daugiau nei 90 proc., palyginti su praėjusiais metais (šaltinis – Europos jūrų saugumo agentūra).

(2) COM(2020) 115 *final*, COM(2020) 148 *final* ir C(2020) 2050 *final* (OL L 102I, 2020 3 30, p. 12).

(3) C(2020) 1753 *final* (OL C 86I, 2020 3 16, p. 1).

(4) C(2020) 1897 *final* (OL C 96I, 2020 3 24, p. 1).

(5) C(2020) 2010 *final* (OL C 100I, 2020 3 27, p. 1).

(6) C(2020) 3100 *final* (OL C 119, 2020 4 14, p. 1).

(7) C(2020) 2051 *final* (OL C 102I, 2020 3 30, p. 12).

(8) Bendros Europos COVID-19 plitimo valdymo priemonių atšaukimo veiksmų gairės (OL C 126, 2020 4 17, p. 1).

6. Piliečių, įskaitant transporto darbuotojus ir keleivius, sveikata išlieka svarbiausias prioritetas. Ypač daug dėmesio turėtų būti skirta pažeidžiamiems gyventojams, kaip antai vyresnio amžiaus ir sveikatos problemų jau turintiems asmenims, visiškai gerbiant jų privatumą. Todėl kelionių ir veiklos apribojimai turėtų būti mažinami laipsniškai, kad būtų apsaugota sveikata ir užtikrinta, kad transporto sistemos ir paslaugų teikėjai, taip pat kitos susijusios sistemos (pvz., išorės sienų kontrolė), galėtų vėl prisitaikyti prie augiančių krovinių ir keleivių srautų. Kartu turėtų būti nuolat atnaujinamos informavimo kampanijos siekiant užtikrinti, kad keliaujantys žmonės galėtų planuoti ir veikti visiškai suvokdami padėtį, taigi ir savo asmeninę atsakomybę laikytis sveikatos rekomendacijų keliaujant.
7. Laipsniškas transporto paslaugų ir susisiekimo atkūrimas visiškai priklausys nuo požiūrio į kelionių ribojimą, epidemiologinio vertinimo, taip pat nuo medicinos ekspertų patarimų dėl būtinų sveikatos ir sanitarinės apsaugos bei atsargumo priemonių. Todėl šios ES transporto paslaugų ir susisiekimo atkūrimo gairės taikomos nedarant poveikio tokioms priemonėms ir turėtų būti visapusiškai su jomis suderintos ir įgyvendinamos laikantis Bendrų Europos veiksmų gairių.
8. Jose pateikiama bendra sistema, siekiant laipsniško susisiekimo atkūrimo laikotarpiu remti transporto sektoriuje veikiančias valdžios institucijas, suinteresuotuosius subjektus, socialinius partnerius ir verslo įmones. Gairėse išdėstyti bendrieji principai, taikytini visoms transporto paslaugoms, ir specifinės rekomendacijos, pritaikytos prie kiekvienos transporto rūšies ypatumų, kad būtų realistiškos ir praktiškos. Siekiama pateikti išsamesnes rekomendacijas, kaip laipsniškai, kuo greičiau, kiek įmanoma atsižvelgiant į sveikatos padėtį, atkurti transporto paslaugas, susisiekimą ir laisvą judėjimą, kartu apsaugant transporto darbuotojų ir keleivių sveikatą. Jos turėtų būti taikomos transportui valstybėse narėse ir tarp valstybių narių. Tačiau, atsižvelgiant į tarpvalstybinį transporto pobūdį, šios gairės turėtų būti adekvačiai taikomos transporto paslaugoms tarp valstybių narių ir ES nepriklausančių šalių, kai tik tai bus įmanoma atsižvelgiant į epidemiologinę padėtį.
9. COVID-19 protrūkis paveikė visą ES, tačiau poveikis įvairiose valstybėse narėse, regionuose ir rajonuose skiriasi. Siekiant atkurti susisiekimą visoje ES taip, kad tai būtų saugu visiems susijusiems asmenims, ir atkurti visuomenės pasitikėjimą transporto paslaugomis, turi glaudžiai bendradarbiauti valstybės narės ir ES institucijos bei agentūros. Užtikrinti, kad keliaujant, kaip ir vykdant bet kurią kitą veiklą, aplinka būtų visiškai saugi, neįmanoma, tačiau rizika visą protrūkio laikotarpį turi būti kuo labiau sumažinta. Kol nebus sukurta ir plačiai prieinama veiksminga vakcina, išlieka antros infekcijos bangos arba protrūkio židinių atsiradimo galimybė. Todėl turėtų būti parengti tinkami planai prireikus vėl įvesti priemones.
10. Dėl COVID-19 protrūkio pasaulinio pobūdžio ir transporto paslaugų tarptautiškumo labai svarbu, kad visuomenės sveikatos padėtis ir šalyse, regionuose ir rajonuose taikomos priemonės būtų pripažįstamos tarpusavyje, įskaitant tarp valstybių narių ir tarp ES ir trečiųjų šalių, kad būtų galima laipsniškai, laiku ir saugiai atkurti ne tik Europos, bet ir pasaulio transporto sistemas. Šiomis aplinkybėmis kompetentingos institucijos Europos Sąjungoje turėtų kuo labiau bendradarbiauti su trečiosiomis šalimis ir tarptautinėmis sektoriaus organizacijomis^(*). Todėl priemonių tikslai ir poveikis turės būti kuo labiau suderinti ir jos pripažįstamos lygiavertėmis.
11. Kaip minėta Bendrose Europos veiksmų gairėse, šios gairės svarbios ir atsižvelgiant į vasaros atostogų sezoną bei susijusį kelionių planavimą. Turizmas yra svarbus ES ekonomikos sektorius, neišvengiamai susijęs su transportu ir kelionėmis, o keleivinio transporto paslaugų prieinamumas yra būtina turizmo sąlyga ir pagrindinis jo galimybių sudarymo veiksnys. Todėl laiku atkurti adekvatų susisiekimą bus labai svarbu siekiant užtikrinti galimybę laipsniškai atkurti turizmą.

(*) Kaip antai Tarptautine jūrų organizacija, Tarptautine darbo organizacija, Tarptautine civilinės aviacijos organizacija, Transporto bendrijos nuolatinis sekretoriatus ir kt.

II. Saugaus ir laipsniško keleivinio transporto atkūrimo principai

a) Bendrieji susisiekimo atkūrimo principai

12. Visų rūšių transporto paslaugų teikimas prioritetine tvarka turėtų būti laipsniškai atnaujinamas, priklausomai nuo faktinio proporcingų ir veiksmingų transporto darbuotojų ir keleivių sveikatos apsaugos priemonių diegimo. Šios priemonės turėtų atitikti bendruosius kriterijus, principus ir rekomendacijas, išdėstytus Bendroje Europos veiksmų gairėse, ypač susijusius su epidemiologine padėtimi ir sienų kontrolės ir judėjimo bei kelionių apribojimų politika.
13. Atitinkamai priemonės, kuriomis gali būti ribojamos transporto operacijos, taip pat sveikatos apsaugos ir prevencijos priemonės turėtų išlikti ribotos apimties ir trukmės, kiek būtina visuomenės sveikatai apsaugoti. Be to, kad visos priemonės turi būti proporcingos, jos turi būti ir tinkamai motyvuotos, skaidrios, aktualios ir pritaikytos konkrečios rūšies transportui, nediskriminacinės ir išlaikyti vienodas sąlygas bendrojoje rinkoje. Valstybės narės turės užtikrinti, kad šios priemonės atitiktų valstybės pagalbos taisykles ir visus kitus ES teisės elementus.
14. Priemonės turėtų būti nuolat stebimos, kad prireikus jas būtų galima iš naujo įvertinti ir pakoreguoti, atsižvelgiant į visą aktualią patirtį ir aplinkybes, kad jos išliktų proporcingos esamam visuomenės sveikatos poreikių lygiui. Kai bus prieinami nauji ir efektyvesni sprendimai, jie turėtų būti diegiami pirmumo tvarka, kad ne tokių efektyvių ar labiau apsunkinančių priemonių būtų galima atsisakyti. Turėtų būti laikomasi ekonominio efektyvumo principo. Tai reiškia, kad jei yra kelios galimybės panašiam transporto darbuotojų ir keleivių sveikatos apsaugos rezultatui pasiekti, pirmenybė turėtų būti teikiama pigiausiai iš jų.
15. Siekiant apsaugoti ir visiškai atkurti bendrosios rinkos veikimą, užtikrinti tarpvalstybinį transporto paslaugų teikimą, visišką su sveikata susijusių priemonių veiksmingumą ir atkurti visuomenės pasitikėjimą, valstybės narės veiksmų turėtų imtis koordinuotai ir bendradarbiaudamos. Valstybės narės savo sprendimus dėl su COVID 19 susijusių kelionių apribojimų panaikinimo turėtų grįžti 2020 m. gegužės 13 d. Komisijos gairėmis dėl vidaus sienų ⁽¹⁰⁾. Apie jas turėtų būti pranešta Komisijai ir visoms valstybėms narėms. Komisija pasirengusi koordinuoti apribojimų panaikinimą ir transporto paslaugų atkūrimą per nacionalinių kontaktinių centrų tinklą.
16. Tam reikės ir ne tik su ES kaimyninėmis, bet ir su kitomis šalimis suderinto požiūrio. Koordinavimo kanalai jau buvo išplėsti, pavyzdžiui, Vakarų Balkanuose, įtraukiant atitinkamas nacionalines institucijas, kurios glaudžiai bendradarbiauja su ES nacionalinių transporto kontaktinių centrų tinklu. Bendras tikslas yra užtikrinti transporto paslaugų teikimą ir susisiekimą.
17. Laikantis minėtų principų tos priemonės turėtų būti proporcingos ir pritaikytos konkrečioms transporto rūšims, turėtų būti identifikuotos saugios judėjimo galimybės, užuot taikius bendrąsias draudimo priemones, dėl kurių paralyžiuojamas transporto paslaugų teikimas Europos Sąjungoje. Pavyzdžiui, būtų galima intensyviau ir reguliariai valyti, dezinfekuoti ir tinkamai vėdinti transporto mazgus ir transporto priemones ⁽¹¹⁾, o ne visiškai uždrausti atitinkamas transporto paslaugas. Toks metodas turėtų užtikrinti galimybę tikslingai taikyti priemones rizikos šaltiniams ir laipsniškai grįžti prie įprastos ekonominės ir kasdienės veiklos. Šiuo atžvilgiu itin svarbus bus glaudus sveikatos ir transporto institucijų ir svarbiausių suinteresuotųjų subjektų bendradarbiavimas.

⁽¹⁰⁾ 2020 m. gegužės 13 d. Komisijos komunikatas „Laipsniško ir koordinuoto judėjimo laisvės atkūrimo ir vidaus sienų kontrolės atšaukimo metodas. COVID-19“.

⁽¹¹⁾ Šiame komunikate terminas „transporto priemonė“ reiškia, atsižvelgiant į konkretų kontekstą, visų rūšių transporto priemones, įskaitant, *inter alia*, lengvuosius automobilius, sunkvežimius, autobusus, tolimojo susisiekimo autobusus, traukinius, orlaivius, laivus, valtis, keltus ir kt.

18. Krovinių transportas ir toliau turėtų būti išlaikytas siekiant užtikrinti tiekimo grandinių veikimą. Bendrose Europos veiksmų gairėse nurodyta, kad „pereinamuoju laikotarpiu turėtų būti stiprinamos pastangos išlaikyti netrukdomą prekių srautą ir apsaugoti tiekimo grandines“. Pradedant nuo dabartinio reikalavimo, kad sienų kirtimas žaliaisiais koridoriais turi užtrukti ne daugiau kaip 15 minučių, vykdoma kontrolė turėtų būti laipsniškai ir koordinuotai, naudojantis turimais koordinavimo kanalais, kaip antai COVID-19 nacionaliniais transporto kontaktiniais centrais ir ES integruotu politinio atsako į krizes mechanizmu (IPCR), mažinama, kad galiausiai visos krovinių transporto priemonės ir visos prekės galėtų kirsti vidaus sienas taip, kaip prieš įvedant su COVID-19 susijusius apribojimus. Vėl išaugus eismui, ypatingą dėmesį reikės skirti daugiarūšio transporto mazgų, kaip antai uostų ar konteinerių terminalų, vaidmeniui žaliuosiuose koridoriuose. Siekiant užtikrinti tiekimo grandinių veikimą turėtų būti kuo geriau išnaudojamas visų rūšių transportas, įskaitant prekių vežimą vidaus vandenų keliais ir geležinkeliais. Turi būti užtikrintas laisvas ir netrukdomas svarbiausių transporto darbuotojų judėjimas, o tuo tikslu reikėtų apsvaistyti galimybę naudotis sparčiosiomis juostomis transporto mazguose. Laipsniško perėjimo etapu, vadovaujantis visuomenės sveikatos institucijų rekomendacijomis, turėtų būti laipsniškai mažinama sveikatos patikrinimų, panaikinamas sisteminis (t. y. taikomas nepriklausomai nuo simptomų ar testų rezultatų) karantinas ir palydos, atsižvelgiant į eismo pralaidumą galėtų būti vėl pradėti taikyti važiavimo draudimai, o kitos nukrypti nuo vairavimo ir poilsio laiko taisyklių leidžiančios nuostatos po 2020 m. gegužės mėn. turėtų būti labiau suderintos ir apsiriboti tik tuo, kas griežtai būtina, kad laipsniškai būtų vėl atkurtos vienodos ir lengvai vykdytinos ES taisyklės.
19. Kai tik bus įmanoma atsižvelgiant į visuomenės sveikatos padėtį, turėtų būti panaikinti individualaus transporto (pvz., lengvųjų automobilių, motociklų ar dviračių) apribojimai. Apribojimų panaikinimas užtikrina galimybę anksti atnaujinti judėjimą, ypač vietos ir regionų lygmeniu (pvz., leidžiant žmonėms keliauti toliau ir greičiau vietos lygmeniu arba valstybėje narėje). Šių apribojimų panaikinimas sudarant sąlygas naudotis individualiomis transporto priemonėmis turėtų būti ir toliau derinamas su platesnėmis kiekvienoje valstybėje narėje privalomomis ar rekomenduojamomis atstumo laikymosi ir prevencijos priemonėmis.
20. Kartu turėtų būti daugiau galimybių naudotis saugiu kolektyviniu transportu, laikantis laipsniško apribojimų panaikinimo principų, kad visiems piliečiams būtų užtikrintos alternatyvios judėjimo galimybės. Tai turėtų būti atliekama ir apie tai turėtų būti informuojama taip, kad būtų atkurtas keleivių pasitikėjimas naudojimosi kolektyviniu transportu saugumu.
21. Turėtų būti užtikrinta, kad vežėjams ir paslaugų teikėjams, teikiantiems lygiavertės paslaugas tuo pačiu maršrutu, būtų taikomos lygiavertės priemonės. Tikslas turėtų būti tokio pačio saugos, aiškumo ir nuspėjamumo lygio užtikrinimas keleiviams, kad būtų išvengta diskriminacijos ir sudarytos vienodos sąlygos.
22. Siekiant užtikrinti, kad išvykstant ir atvykstant bet kurios rūšies transportu taikomos priemonės būtų panašios ir dėl jų keliavimas nebūtų pernelyg apsunkintas ar net neįmanomas, labai svarbu užtikrinti, kad lygiavertės priemonės, kurios grindžiamos bendrais principais ir kuriomis tinkamai sumažinama atitinkama sveikatos sutrikimo rizika, būtų abipusiškai pripažįstamos išvykimo ir atvykimo vietose. Sąlygas tam turėtų sudaryti koordinavimas tarp valstybių narių ir su ES nepriklausančiomis šalimis.
23. Kad būtų galima planuoti keliones remiantis išsamesne informacija, vežėjai ir paslaugų teikėjai galėtų teikti informaciją apie vidutinius transporto priemonių užimtumo rodiklius tam tikruose maršrutuose ar tam tikromis valandomis. Tai bus itin svarbu paslaugoms, kurias teikiant vietos nerezervuojamos, ir vietos viešajam transportui. Tokia informacija galėtų būti teikiama internetu arba per specialias mobiliąsias programėles.
24. Judumas mieste keliuose valstybėse narėse, regionuose ir miestuose jau pertvarkomas, kaip antai ilginami šaligatviai ir dviračių takai, pritaikomi tvarkaraščiai ir kuriamos naujoviškos technologijos, siekiant suvaldyti keleivių srautus ir išvengti žmonių spūscių. Komisija skatina ir remia naujų judumo mieste sprendimų ir priemonių kūrimą ir įgyvendinimą siekiant sudaryti aktyvaus, kolektyvinio ir pasidalijamojo saugaus judumo sąlygas ir užtikrinti piliečių pasitikėjimą.
25. Prireikus turėtų būti taikomos aiškios vežėjų ir paslaugų teikėjų teisių ir pareigų taisyklės, pvz., jei vežėjo atsakomybė yra užtikrinti saugaus atstumo išlaikymą ar neįleisti keleivio į transporto mazgą arba transporto priemonę, jei jis be kaukės ar jei viršytas tam tikras didžiausias keleivių skaičius, jiems turėtų būti aiškiai teisiškai nustatyti įgaliojimai taikyti tas priemones.

b) *Transporto darbuotojų apsauga*

26. Visų rūšių transporto darbuotojų vaidmuo krizės metu pristatant krovinius, palaikant tiekimo grandinių veikimą, vykdant ES piliečių repatriaciją ir vežant svarbiausius darbuotojus į jų darbo vietas, net jei kyla didesnis pavojus jų pačių sveikatai, buvo itin svarbus. Transporto mazgai, paslaugų teikėjai ir vežėjai turėtų taikyti veiklos tęstinumo principus, kad užtikrintų nepertraukiamą ir saugią veiklą, konsultuodamiesi su socialiniais partneriais. Tai taip pat reiškia, kad su transporto darbuotojais turėtų būti tinkamai konsultuojamasi, jie turėtų būti tinkamai aprūpinti, išmokyti ir instrukuoti, kaip vykdyti savo pareigas kuo labiau sumažinant riziką savo, savo šeimos narių, taip pat bendradarbių ir keleivių sveikatai. Tai turėtų apimti, pavyzdžiui, informaciją, kaip tinkamai naudotis apsaugos priemonėmis, laikytis higienos, kuo labiau sumažinti nebūtinus kontaktus su kitais asmenimis, taip pat, kiek tai įmanoma, pastebėti galimą infekciją.
27. Transporto darbuotojams, kuriems dėl jų darbo pobūdžio tenka daug bendrauti su kitais asmenimis (pvz., orlaivių įgulos darbuotojams, uostų arba oro uostų apsaugos ir saugos patikrinimų darbuotojams, bilietų kontrolieriams, autobusų ir furgonų vairuotojams, keleivinių laivų įgulos nariams, laivavedžiams, pagalbą keleiviams, įskaitant neįgaliuosius ir riboto judumo asmenis, teikiantiems darbuotojams), jų darbdaviai turėtų suteikti tinkamo lygio asmenines apsaugos priemones, kaip išsamiau aprašyta toliau. Prireikus turėtų būti užtikrintas reguliarus tokių priemonių pakeitimas ir saugus jų šalinimas. Bendrąsias gaires darbdaviams dėl grįžimo į darbo vietą po COVID-19 paskelbė ir jose konkreitiems sektoriams, įskaitant transporto sektorių, naudingos informacijos pateikė Europos darbuotojų saugos ir sveikatos agentūra ⁽¹²⁾.

c) *Keleivių apsauga*

28. Visoms kolektyvinio transporto formoms turėtų būti taikomos pagrįstos priemonės, kad būtų ribojami transporto darbuotojų ir keleivių, taip pat keleivių tarpusavio kontaktai. Kur įmanoma, turėtų būti taikoma saugaus atstumo tarp keleivių išlaikymo praktika, jei tai būtina atsižvelgiant į bendrą sveikatos padėtį. Turėtų būti taikomos kitos užkrėtimo rizikos mažinimo priemonės, kaip antai:
- transporto darbuotojai turėtų dėvėti asmenines apsaugos priemones (kaukes, pirštines ir t. t.);
 - kai įmanoma, turėtų būti sumažintas keleivių tankis kolektyvinio transporto priemonėse ir laukimo zonose (galėtų būti atitinkamai remiamas tokių mažesnio pajėgumo paslaugų teikimas siekiant išlaikyti gyvybingumą, pvz., nustatant laikinus viešųjų paslaugų įpareigojimus pagal taikomas ES taisykles ⁽¹³⁾);
 - palikti arba įrengti apsauginiai barjerai transporto mazguose ir priemonėse (pvz., apie vairuotojus, prie bilietų kasų ar kontrolės punktų);
 - nustatytos specialios juostos arba kitaip atskirti keleivių srautai transporto mazguose (t. y. uostuose, oro uostuose, traukinių stotyse, autobusų stotelėse, keltų prieplaukose, miesto viešojo transporto mazguose ir t. t.);
 - mazguose turėtų būti pašalintos priemonės, skatinančios susibūrimą (pvz., suolai, stalai), arba jos bent jau turėtų būti išdėstytos taip, kad užtikrintų tinkamo atstumo išlaikymą;
 - turėtų būti aiškiai rodoma prieinama informacija apie rekomenduojamą elgesį (pvz. dažnai plautis arba dezinfekuoti rankas, išlaikyti tinkamą atstumą) ir konkrečias tame transporto mazge ar tai transporto rūšiai taikomas priemones;

⁽¹²⁾ „COVID-19: guidance for the workplace“ ir „COVID-19: Back to the workplace - Adapting workplaces and protecting workers“, https://oshwiki.eu/wiki/COVID-19:_guidance_for_the_workplace#See.

⁽¹³⁾ 2007 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1370/2007 dėl keleivinio geležinkelių ir kelių transporto viešųjų paslaugų ir panaikinantis Tarybos reglamentus (EEB) Nr. 1191/69 ir (EEB) Nr. 1107/70 (OL L 315, 2007 12 3, p. 1); 2008 m. rugsėjo 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1008/2008 dėl oro susisiekimo paslaugų teikimo Bendrijoje bendrųjų taisyklių (OL L 293, 2008 10 31, p. 3); 1992 m. gruodžio 7 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 3577/92, taikantis laisvės teikti paslaugas principą jūrų transportui valstybėse narėse (jūrų kabotazas) (OL L 364, 1992 12 12, p. 7).

- g. įlaipinimo ir saugumo patikrinimo vietose turėtų būti taikomos tinkamos priemonės (pvz., keleiviai neliptų ir neišliptų pro priekines autobuso duris, durys būtų atidaromos automatiškai, dezinfekuojami dėklai) ir kitos priemonės, padedančios kuo labiau sumažinti kontaktą (pvz. trumpais maršrutais plaukiančiuose keltuose turėtų būti leidžiama likti automobilyje arba sunkvežimyje, jei galima pakankamai užtikrinti bendrą saugą);
- h. pirmenybė turėtų būti teikiama neįgalųjų ir riboto judumo asmenų, taip pat vyresnio amžiaus asmenų vežimui. Transporto darbuotojams, kurie, vadovaujantis ES taisyklėmis dėl keleivių teisių, teikia pagalbą neįgaliesiems ir riboto judumo asmenims ir vyresnio amžiaus asmenims, turėtų būti suteiktos būtinos asmeninės apsaugos priemonės.
29. Transporto mazguose ir kolektyvinio transporto priemonėse keleiviai turėtų dėvėti kaukes, ypač kur neįmanoma visą laiką visiškai išlaikyti fizinio atstumo ⁽¹⁴⁾. Turi būti pateikta aiškiai matoma informacija keleiviams, kaip elgtis saugiai (išlaikyti atstumą, plautis rankas ir t. t.). Šiuose objektuose turi būti parengti galimų infekcijų valdymo protokolai; apie juos turi būti aiškiai informuoti transporto darbuotojai ir su jais turi galėti lengvai susipažinti keleiviai.
30. Kur fizinio atstumo laikymąsi užtikrinti sunkiau, turėtų būti nustatytos papildomos atsargumo priemonės ir priemonės, kuriomis užtikrinama lygiavertė apsauga. Be to, kai esama alternatyvių priemonių patekti į paskirties vietą, pirmenybė turėtų būti teikiama toms galimybėms, kai galima tinkamai užtikrinti fizinio atstumo išlaikymą, vadovaujantis visuomenės sveikatos institucijų rekomendacijomis.
31. Pirmenybė turėtų būti teikiama užsikrėtimo rizikos mažinimui visų rūšių transporto mazguose ir priemonėse. Turėtų būti įgyvendintas intensyvesnis reguliarus visų rūšių transporto mazgų ir priemonių valymas ir dezinfekavimas. Transporto mazguose ir priemonėse turėtų būti užtikrinta galimybė dezinfekuotis rankas.
32. Transporto mazguose turi būti suteiktos patalpos ir įgyvendinti protokolai nedelsiant izoliuoti asmenims, įtariamais užsikrėtusiems COVID-19, kol bus galima imtis tinkamų tolesnių priemonių. Šiuo tikslu turėtų būti įrengtos ir paskirtos saugios zonos ir užtikrinta, kad būtų išmokyti darbuotojų su tinkamomis apsaugos priemonėmis. Esami medicinos punktai ir darbuotojai (pvz. oro uostuose, uostuose ar laivuose) turėtų būti sustiprinti, kad galėtų susitvarkyti su panaikinus apribojimus išaugšančiais eismo srautais.
33. Pirmenybė turėtų būti teikiama elektroniniam bilietų pardavimui ir pažangiajam vietų rezervavimui, kad būtų sumažintas keliautojų grupių susibūrimas tam tikrose vietose (t. y. prie bilietų pardavimo automatų ir bilietų kasų) ir būtų galima geriau kontroliuoti leidžiamą keleivių skaičių, kartu užtikrinant galimybę įsigyti bilietų žmonėms, neturintiems prieigos prie elektroninių priemonių ar negalintiems jomis pasinaudoti. Kiek tai įmanoma, pirmenybė turėtų būti teikiama bekontaktei aplinkai.
34. Kitų prekių, įskaitant maistą ir gėrimus, pardavimas transporto priemonėse gali būti ribojamas. Siekiant sumažinti infekcijų riziką, integruotose keleiviams skirtose mažmeninės prekybos vietose, kaip antai neapmuitinamose parduotuvėse, turėtų būti imtasi tinkamų priemonių, įskaitant, pavyzdžiui: keleivių srautų valdymą siekiant užtikrinti saugaus atstumo išlaikymą (įskaitant grindų žymėjimą, išdėstymo optimizavimą, prireikus klientų skaičiaus ribojimą); reguliarių vietos, įrangos ir prekių valymą ir dezinfekavimą; barjerų tarp klientų ir pardavėjų įrengimą atsiskaitymo kasose; pakankamą rankų dezinfekavimo punktų įrengimą visoje mažmeninės prekybos vietoje, ypač prie įėjimo ir išėjimo, ir reikalavimą jais naudotis; aiškiai matomos informacijos, kaip tinkamai saugiai elgtis, pateikimą klientams; užtikrinimą, kad mažmeninės prekybos darbuotojai būtų tinkamai išmokyti ir tinkamai aprūpinti, kad galėtų elgtis su klientais ir prekėmis pagal sveikatos institucijų pateiktas saugaus elgesio per COVID-19 protrūkį rekomendacijas.

⁽¹⁴⁾ Kaukė – bendrinis terminas, apimantis ir medicininės, ir nemedicininės kaukes. ECDC nurodo, kad „būtų galima apsvarstyti galimybę naudoti iš įvairios tekstilės pagamintas nemedicininės kaukes, ypač jei dėl tiekimo problemų medicininės kaukes pirmenybės tvarka būtina skirti sveikatos priežiūros darbuotojams“ (<https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/COVID-19-use-face-masks-community.pdf>). Tai sprendžia nacionalinės sveikatos ir (arba) saugos institucijos diskutuodamos su kiekvienos transporto rūšies suinteresuotaisiais subjektais, remdamosi epidemiologine rizika toje šalyje, prienamumu ir kitomis aplinkybėmis. Rizikos tam tikriems transporto darbuotojams ir keleiviams lygis gali atitinkamai skirtis.

35. Siekiant aptikti ir nutraukti infekcijos grandines ir sumažinti tolesnio perdavimo riziką, kol tokia rizika išlieka, be kitų infekcijos rizikos mažinimo priemonių, keleiviai galėtų savanoriškai naudotis kontaktų atsekimo ir išpėjimo priemonėmis, pavyzdžiui, mobiliosiomis programėlėmis. Kontaktų atsekimo programėlių naudojimas neturėtų būti būtina galimybės naudotis transporto paslaugomis sąlyga. Dėl transporto tarpvalstybinio pobūdžio svarbu užtikrinti tokių priemonių sąveikumą ir abipusį pripažinimą. Jeigu tokios priemonės įgyvendinamos, kontaktų atsekimo priemonės turėtų griežtai apsiriboti kovos su COVID-19 protrūkiu tikslais ir būti parengtos vadovaujantis rekomendacija dėl bendro ES e. sveikatos tinklo priemonių rinkinio dėl mobiliųjų programėlių naudojimo kontaktams atsekti kovojant su COVID-19 Europos Sąjungoje ⁽¹⁵⁾, Komisijos gairėmis dėl programėlių ⁽¹⁶⁾ ir Europos duomenų apsaugos valdybos gairėmis ⁽¹⁷⁾, užtikrinant aukščiausią duomenų privatumo lygį.
36. Vežėjai ir paslaugų teikėjai turėtų būti parengę specialius protokolus, taikomus atvejais, jei keleiviai kelionės metu, iš karto po kelionės arba būdami transporto mazge susergera COVID-19 arba jiems pasireiškia COVID-19 simptomai. Tokiuose protokoluose turėtų būti aiškiai nustatytos saugios zonos keleiviams, kuriems pasireiškė simptomai, nustatyti veiksmai, kaip kuo labiau sumažinti jų sąlytį su kitais keleiviais ir transporto darbuotojais, kaip rinkti ir analizuoti visą svarbią informaciją apie sąlytį su kitais keleiviais ir transporto darbuotojais ir pan. Rezervuojamų kelionių atveju juose turėtų būti numatyta galimybė nustatyti ir išpėti šalia jų buvusius keleivius.

d) *Ateities planai*

37. Norint atkurti įprastą transporto paslaugų ir susisiekimo lygį, kol nėra vakcinų bus būtina lanksčiai derinti tokias priemones: platesniu mastu naudoti tinkamas asmenines apsaugos priemones, užtikrinti tinkamą ir saugų vėdinimą, jei įmanoma naudojant lauko orą, ir didinti savanoriško kontaktų atsekimo ir dezinfekavimo pajėgumus.
38. Vidutinės trukmės ir (arba) ilguoju laikotarpiu rekomenduojama, kad visos COVID-19 protrūkio metu įgyvendintos ypatingos priemonės būtų nuolat stebimos, laiku vertinamos ir persvarstomos, išskyrus atvejus, kai dėl epidemiologinės padėties jų taikymą reikia pratęsti arba kai šios priemonės buvo naudingos tobulinant transporto sistemas ir jų veiksmingumą.
39. Taikomos viruso plitimo valdymo priemonės, taip pat jų švelninimas ir laipsniškas transporto paslaugų ir susisiekimo atkūrimas neturėtų mažinti, net laikinai, aukštų ES transporto saugai ir saugumui, įskaitant transporto darbuotojų sveikatą ir saugą, keliamų reikalavimų. Transporto saugos ar saugumo klausimai neturi prisidėti prie problemų, kurios mums kyla dėl COVID-19 protrūkio.

III. Konkrečių priemonių siekiant užtikrinti saugų keleivių vežimą visų rūšių transportu, atsižvelgiant į COVID-19 protrūkį, praktinės gairės

a) *Bendros rekomendacijos*

40. Dėl COVID-19 krizės nustatytų apribojimų atšaukimo ir paskesnio ekonomikos atsigavimo laikotarpiu turėtų būti vadovujamasi pirmiau minėtais principais laipsniškai visoje ES atkuriant visų rūšių keleivinio transporto paslaugų teikimą ir didinant jų apimtį. Šie bendri principai turėtų palengvinti ES (taip pat ES nepriklausančių šalių) įgyvendintų priemonių pripažinimą tarpusavyje ir sudaryti sąlygas veiksmingam tolesniam transporto paslaugų teikimui. Kaip nurodyta ankstesniame skirsnyje, tam tikri principai ir priemonės turėtų būti taikomi visų rūšių transporto mazgams ir transporto priemonėms, konkrečiai juos koreguojant pagal atitinkamų transporto rūšių aplinkybes, poreikius ir įgyvendinamumą.
41. Tokios kompleksinės priemonės visų pirma yra šios:
- a. Bent jau pirminiu apribojimų švelninimo etapu gali reikėti sumažinti kai kurių rūšių transporto priemonių keleivių skaičių, siekiant užtikrinti, kad būtų tinkamai laikomasi taikomų fizinio atstumo laikymosi reikalavimų.

⁽¹⁵⁾ https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/ehealth/docs/covid-19_apps_en.pdf.

⁽¹⁶⁾ Komisijos komunikatas „Duomenų apsaugos gairės dėl kovai su COVID-19 pandemija naudojamų programėlių“ (OL C 124I, 2020 4 7, p. 1).

⁽¹⁷⁾ https://edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/guidelines/guidelines-042020-use-location-data-and-contact-tracing_en

- b. Savanoriškas kontaktų atsekimo programėlių naudojimas turėtų būti laikomas papildoma rizikos mažinimo priemone.
 - c. Transporto darbuotojai turėtų būti aprūpinti asmeninėmis apsaugos priemonėmis ir, jei įmanoma, atskirti nuo keleivių užtvaramis.
 - d. Turėtų būti dažnai valomi ir dezinfekuojami transporto mazgai ir transporto priemonės ir dažniau surenkamos atliekos.
 - e. Sistemingai turėtų būti įrengiami rankų dezinfekavimo punktai ir, kai įmanoma, reikalaujama jais naudotis.
 - f. Turėtų būti stiprinamas vėdinimas, oro filtravimas ir, jei tinkama, pirmenybė teikiama natūralaus oro naudojimui.
 - g. Keleiviai turėtų dėvėti kaukes, ypač tais atvejais, kai nuolat neįmanoma laikytis saugaus atstumo.
 - h. Bilietai ir informacija turėtų būti teikiami elektroniniu būdu ir automatiškai. Reikėtų aktyviai skatinti ir teikti pirmenybę elektroniniam išankstiniam bilietų pardavimui, taip pat pažangioms bagažo registravimo, rezervavimo ir registracijos procedūroms.
 - i. Bagažo registravimas, pakrovimas ir iškrovimas turėtų būti organizuoti taip, kad būtų išvengta keleivių susibūrimo.
 - j. Siekiant sumažinti darbuotojų ir keleivių sąlytį, turėtų būti sudarytos sąlygos, jei įmanoma, transporto priemonėje teikiamas paslaugas ir maistą užsisakyti iš anksto, rezervuojant bilietą.
 - k. Prieinama informacija apie įgyvendintas saugaus elgesio procedūras ir keleiviams privalomas apsaugos priemonės turėtų būti aiškiai rodoma transporto mazguose ir transporto priemonėse ir pateikiama prieš kelionę.
42. Suinteresuotųjų subjektų organizacijos, vežėjai ir paslaugų teikėjai, vykdytys veiklą įvairių rūšių transportu, turėtų parengti ir įgyvendinti tinkamas priemones, kuriomis būtų atsižvelgiama į konkrečias kiekvienos transporto rūšies aplinkybes. Jos turėtų atitikti šiose gairėse nustatytus bendrus ir konkrečioms transporto rūšims taikomus principus ir rekomendacijas. Tos priemonės turėtų būti nuolat peržiūrimos ir prireikus pritaikomos, siekiant užtikrinti jų veiksmingumą saugant transporto darbuotojų ir keleivių sveikatą.
43. Be to, atsižvelgiant į kiekvienos transporto rūšies ypatumus ir poreikius, turėtų būti įgyvendinamos ir taikomos toliau nurodytos priemonės.
- b) *Aviacija*
44. Aviacijos sektorius turi ilgą saugos ir saugumo rizikos valdymo patirtį ir jam yra įprasta veiklą vykdyti griežtai kontroliuojamoje aplinkoje. Norint įveikti šią krizę reikės atgauti keleivių pasitikėjimą aviacija kaip saugiu keliavimo būdu. Todėl labai svarbu, kad aviacijos ir sveikatos srities suinteresuotieji subjektai plačiai informuotų apie taikomas priemones ir apie tai, kaip jomis mažinama rizika. Aviacijos sektorius turėtų užtikrinti, kad priemonės būtų aiškiai matomos, derinamos ir apie jas nuolat pranešama keleiviams.
45. COVID-19 plitimo rizika turėtų būti mažinama laikantis tų pačių principų, kurie taikomi saugos ir saugumo rizikos valdymui, įskaitant reikalavimų laikymosi stebėseną, reguliarią priemonių veiksmingumo peržiūrą ir priemonių pritaikymą prie kintančių poreikių ir tobulinamų metodų bei technologijų, tačiau atsižvelgiant į tai, kad oro uostai ir oro transporto bendrovės nėra kvalifikuoti teikti sveikatos priežiūros paslaugas, pavyzdžiui, priimti sprendimus dėl atrankinės keleivių sveikatos patikros – tai turėtų atlikti kompetentingos institucijos.
46. Siekiant užtikrinti, kad išvykimo ir atvykimo vietose būtų taikomos panašios priemonės tam, kad keliavimas nebūtų pernelyg apsunkintas ar net neįmanomas, būtina užtikrinti, kad bendrais principais grindžiamos ir atitinkamą pavojų sveikatai tinkamai mažinančios lygiavertės priemonės būtų abipusiškai pripažįstamos išvykimo ir atvykimo vietose. Siekiant sudaryti palankesnes sąlygas tokioms priemonėms priimti naudinga parengti konkrečius kriterijus, pagal kuriuos turėtų būti nustatytas tarptautiniu mastu pripažintas požiūris. Lygiaverčių standartų ir savitarpiskumo principo taikymas priemonėms ir jų pripažinimas gali būti pagrindiniai veiksniai, sudarantys sąlygas aviacijai ES ir pasaulio mastu. Todėl bus labai svarbu glaudžiai bendradarbiauti su ES nepriklausančiomis šalimis ir tarptautiniais partneriais, įskaitant Tarptautinę civilinės aviacijos organizaciją (ICAO).

47. Bendradarbiaudama su Komisija, Europos ligų prevencijos ir kontrolės centru (ECDC) ir kompetentingomis institucijomis, Europos Sąjungos aviacijos saugos agentūra (EASA) per ateinančias savaites pateiks technines veiklos gaires, siekdama palengvinti suderinto požiūrio nustatymą ir padėti nacionalinėms aviacijos institucijoms, oro transporto bendrovėms, oro uostams ir kitiems aviacijos sektoriaus suinteresuotiesiems subjektams. Šiose techninėse veiklos gairėse bus atsižvelgta į saugos valdymo principus, parengtus siekiant užtikrinti Europos aviacijos sistemos saugą, ir nustatytas bazinis aviacijos sveikatos saugos protokolas, kurį siūloma taikyti visoje ES.
48. Į protokolą turėtų būti įtrauktos toliau nurodytos priemonės:
- Sustiprintas vėdinimas, ligoninės lygio oro filtravimas ir vertikalusis oro srautas.
 - Užsikrėtimo rizikos kelionės metu mažinimas (pvz., keleivių santalkos vengimas, sąveikos lėktuve ribojimas, nagrinėjimas, kaip tinkamiausiai paskirstyti vietas remiantis techniniais apribojimais, ir pirmenybės elektroniniams dokumentams ir mokėjimo priemonėms teikimas).
 - Judėjimo salone mažinimas (pvz., mažiau rankinio bagažo, mažiau sąveikos su įgula).
 - Tinkamas keleivių srautų valdymas (pvz., patarimas anksti atvykti į oro uostą; pirmenybės elektroniniam ir (arba) savarankiškam registravimui teikimas; atstumo laikymosi ir kontaktų ribojimo užtikrinimas bagažo surinkimo ir saugumo patikros ir sienų kontrolės punktuose bei laipinimo ir bagažo atsiėmimo metu); keleiviams prieš kelionę turėtų būti teikiama prieinama informacija apie oro uosto procesus.
49. Būsimose EASA ir ECDC techninėse veiklos gairėse, glaudžiai bendradarbiaujant su nacionalinėmis kompetentingomis institucijomis, bus nustatytos papildomos rizikos mažinimo priemonės, siekiant užtikrinti suderintą skrydžių visoje ES vykdymą.

c) *Kelių transportas*

50. Visose terminalų dalyse, poilsio zonose (pvz., prie greitkelių), dengtose stovėjimo aikštelėse, degalinėse ir įkrovimo stotelėse turėtų būti užtikrinta aukšto lygio higiena, įskaitant reguliarių valymą ir dezinfekavimą, kad būtų sumažinta eismo dalyvių užsikrėtimo rizika. Degalinėse turėtų būti valdomas keleivių srautas. Ten, kur tinkamo visuomenės sveikatos lygio negalima užtikrinti, reikėtų apsvarstyti galimybę tam tikras stoteles ar degalines uždaryti.
51. Miesto ir tarp miestinių autobusų transportas. Kad kelionės miesto ir tarp miestiniais autobusais palaipsniui atnaujintų, reikės priimti atitinkamas priemones, atskirai taikomas regioninio ir tolimojo susisiekimo paslaugoms. Visų pirma tarptautinėms vežimo autobusais paslaugoms taikomi metodai, kad būtų veiksmingi, turi būti derinami tarp valstybių narių ir vežėjų. Turėtų būti nustatyta saugi veiklos praktika, įskaitant, pavyzdžiui, reikalavimą įlipti pro galines duris ir vėdinimą užtikrinti, kiek įmanoma, per langus, o ne naudojant oro kondicionavimo sistemą. Be to, reikėtų, kiek įmanoma, optimaliai susodinti keleivius (pvz., šeimoms leidžiant sėdėti kartu, o kartu nekeliaujantys asmenys turėtų sėdėti atskirai). Mikroautobusuose keleiviams neturėtų būti leidžiama sėdėti šalia vairuotojo, nebent įmanoma fiziškai juos atskirti. Reguliariojo susisiekimo autobusais paslaugų teikėjams turės būti sudarytos sąlygos palaipsniui atkurti tinklą, atsižvelgiant į nacionalinius apribojimus. Siekdamas palengvinti šį procesą valstybės narės turėtų nustatyti supaprastintas ir greitas procedūras, kad vežėjai galėtų greitai pritaikyti savo paslaugas nekeldami pavojaus transporto darbuotojų sveikatai ir saugai. Jei įmanoma, reikėtų riboti darbuotojų sąlygtį su keleivių bagažu; keleiviai turėtų patys pakrauti ir iškrauti savo bagažą.
52. Transportas užsakomuoju automobiliu / furgonu (taksi, automobilio su vairuotoju nuomos paslaugos, angl. PHV). Taksi ir PHV paslaugos iš esmės buvo tęsiamos taikant konkrečias vairuotojų apsaugos priemones ir keleivių skaičiaus apribojimus (galima vežti tik vieną keleivį arba kelis to paties namų ūkio asmenis). Šios paslaugos turėtų būti toliau teikiamos taikant konkrečias higienos ir rizikos mažinimo priemones. Įmonės turėtų aprūpinti vairuotojus kaukėmis ir dezinfekavimo priemonėmis. Transporto priemonės vidus turėtų būti kuo dažniau dezinfekuojamas. Taksi ir PHV vairuotojai turėtų vengti fizinio sąlyčio su keleiviais ir pirmenybė visada turėtų būti teikiama elektroninėms mokėjimo priemonėms. Įmonės automobiliuose turėtų įrengti fizinio atskyrimo priemones (pvz., plastikines užuolaidas arba užtvaras), kad būtų apribotas vairuotojų sąlytis su keleiviais. Keleiviams neturėtų būti leidžiama sėdėti šalia vairuotojo, nebent įmanoma fiziškai juos atskirti. Prieš kelionę įmonės su keleiviais turėtų dalytis svarbia informacija.

d) *Geležinkelių transportas*

53. Kad kelionės keleiviniu geležinkelių transportu atsinaujintų, bus svarbu užtikrinti keleivius, kad naudotis kolektyviniu transportu yra saugu. Apie priemones turi būti tinkamai pranešta, jos turi būti matomos ir veiksmingos. Visų pirma tarptautinėms vežimo geležinkelių paslaugoms taikomos priemonės, kad būtų veiksmingos, turi būti derinamos tarp valstybių narių ir operatorių. Geležinkelių sektoriaus asociacijos ir darbuotojų organizacijos kuria bendras taisykles.
54. Kadangi kasdien pervežama daug keleivių ir aptarnaujama daug stočių, kaip, siekiant apsaugoti visuomenės sveikatą, bus laikomasi bendrų saugaus elgesio taisyklių, visų pirma tinkamo atstumo, priklauso ir nuo kiekvieno keleivio rūpestingumo ir atsakomybės. Tinkamą reikalavimų laikymosi lygį turėtų užtikrinti atsitiktinė kontrolė.
55. Kadangi geležinkeliai COVID-19 protrūkio metu nenustojo veikti, jau taikomos tam tikros priemonės, kurias galima išlaikyti ir prireikus pritaikyti.
- Traukiniuose turėtų būti taikomi atstumo laikymosi įpareigojimai, kai to reikia, ypač jei keleivių yra palyginti nedaug. Siekiant sudaryti sąlygas laikytis atstumo, prireikus turėtų būti padidintas traukinių eismo dažnumas ir pajėgumas, kad būtų sumažintas keleivių tankis.
 - Geležinkelių operatoriai turėtų taikyti privalomą vietų rezervavimą tolimojo susisiekimo ir regioniniuose traukiniuose, nurodant keleivio vardą, pavardę ir (arba) išvykimo ir paskirties vietą. Kitu atveju, ypač trumpų maršrutų traukiniuose, turėtų būti reikalaujama, kad keleiviai, išskyrus to paties namų ūkio keleivius, tarp sėdynių paliktų neužimtas vietas.
 - Pajėgumui valdyti geležinkelių operatoriai turėtų naudotis specialiai vietiniams ir priemiestiniams traukiniams pritaikytomis keleivių skaičiavimo sistemomis (kurių veikimas pagrįstas svoriu, laiptelių prie durų stebėjimu, taip pat apsauginės vaizdo stebėjimo sistemos (CCTV) skaičiavimo algoritmais, kurie neleidžiančia nustatyti asmenų tapatybės). Gali reikėti lanksčiai koreguoti tvarkaraščius ir traukinių linijų paskirstymą, be kita ko, koordinuotai optimizuoti pajėgumą, kad būtų atsižvelgta į paklausą ir poreikį sumažinti keleivių tankį.
 - Stotyse turėtų būti valdomas keleivių srautas. Ten, kur tinkamo visuomenės sveikatos lygio negalima užtikrinti, reikėtų apsvarstyti galimybę tam tikras stoteles ar stotis uždaryti.
 - Siekiant išvengti keleivių spūsčių susidarymo, turėtų būti skatinamos kelionės ne piko valandomis. Tam gali būti taikomos tokios paskatos kaip specialios kainos arba lanksčios darbo valandos priemiestinių traukinių atveju.
 - Kad keleiviams nereikėtų liesti durų rankenų ar mygtukų, durys kiekvienoje stotelėje turėtų atsidaryti automatiškai arba jas nuotoliniu būdu turėtų atidaryti mašinistas.
56. Europos geležinkelių agentūra (ERA), turinti atitinkamos patirties geležinkelių eksploatavimo ir bendrųjų saugos būdų srityje, taip pat platų ryšių kanalų tinklą (su valdžios institucijomis, operatoriais ir gamintojais), yra pasirengusi atlikti pagrindinį vaidmenį užtikrinant dalijimąsi geriausia patirtimi. Bendroji įmonė „Shift2Rail“ jau nagrinėja galimybes remti anonimintais ir apibendrintais duomenimis grindžiamų programėlių kūrimą⁽¹⁸⁾. Jos galėtų padėti valdyti keleivių spūsčių stotyse susidarymą ir tai taip pat galėtų prisidėti prie viešojo transporto gerinimo.

e) *Vandens transportas*

57. Keleivinio vandens transporto apimtis gerokai sumažėjo. Siekiant atgauti keleivių ir įgulų pasitikėjimą, reikės imtis priemonių visuomenės sveikatai užtikrinti. Priemonės turėtų būti pritaikytos atsižvelgiant į laivo tipą ir reiso pobūdį bei ilgį, kurie vandens transporto sektoriuje gali labai skirtis. Gali prireikti didinti laivų ir reisų skaičių, ypač kai vežimas keltais būtinas susisiekimui su atokiomis vietovėmis ir salomis užtikrinti.

⁽¹⁸⁾ 2020 m. balandžio 8 d. Komisijos rekomendacija (ES) 2020/518 dėl bendro Sąjungos priemonių rinkinio, skirto technologijoms ir duomenims, visų pirma mobiliosioms programėlėms ir anonimintiems judumo duomenims, naudoti kovojant su COVID-19 krize ir siekiant ją įveikti (OL L 114, 2020 4 14, p. 7).

58. Jūrų transporto darbuotojams skirtos priemonės išsamiai išdėstytos Gairėse dėl laivuose esančių asmenų sveikatos apsaugos⁽¹⁹⁾. Darbuotojai, įskaitant dirbančius laivuose ir uostuose, visą darbo laiką turėtų turėti galimybę naudotis asmeninėmis apsaugos priemonėmis⁽²⁰⁾ ir gauti tinkamą medicininę priežiūrą. Tiesioginė laive esančių asmenų sąveika turėtų būti kuo labiau sumažinta, kad būtų išvengta viruso perdavimo rizikos.
59. Europos jūrų saugumo agentūra (EMSA) yra pasirengusi palengvinti keitimąsi geriausia patirtimi ir informacija (pvz., laivų buvimo vietos nustatymo, sveikatos ataskaitų teikimo ir kt.), kuri gali būti naudinga kompetentingoms institucijoms ir suinteresuotiesiems subjektams. Be to, atsižvelgiant į tarptautinį laivybos pobūdį, bendradarbiavimas su ES nepriklausančiomis šalimis ir tarptautinėmis organizacijomis, įskaitant Tarptautinę jūrų organizaciją (TJO), bus svarbus siekiant palengvinti bendradarbiavimą pasaulio mastu ir užtikrinti su COVID-19 susijusių priemonių ir praktikos lygiavertiškumą ir abipusiškumą.
60. Remiantis turima patirtimi ir valstybių narių jau taikomomis priemonėmis, veiklos vykdytojai ir visi kiti su vandens transportu susiję subjektai (uostai, keltų terminalai, atitinkamos nacionalinės valdžios institucijos) turėtų taikyti toliau nurodytas priemones.
- Užtikrinti, kad laivuose būtų laikomasi atstumo laikymosi reikalavimų, be kita ko, mažinant keleivių skaičių.
 - Į įlaipinimo (išlaipinimo) krantines įleisti tik keleivius su bilietais; keleiviams priskirti vietas.
 - Uostai turėtų apsvarstyti galimybę sukurti specialias juostas, kad būtų atskirti įlipantys ir išlipantys keleiviai.
 - Kai sąlygos leidžia, kuo daugiau keleivių nukreipti į atviras laivo vietas.
 - Jei keltų keleiviams trumpų reisų metu (pvz., trumpesnių nei valandos) rekomenduojama arba jų prašoma pasilikti savo transporto priemonėse, tokia priemonė turėtų būti taikoma tik atviruose deniuose, nebent būtų imtasi papildomų saugos priemonių pagal taikomas ES taisykles. Prireikus reikėtų pakoreguoti denių pajėgumą, siekiant užtikrinti saugą ir juose turėtų būti gesinti gaisrą parengtų darbuotojų.
 - Laivų ir krante esančių įrenginių valymas ir dezinfekcija turėtų būti atliekami pagal ES bendroje priemonėje „Healthy Gateways“ pasiūlytas procedūras⁽²¹⁾.
 - Kruiziniai laivai ir, kai tinkama, keltai turėtų parengti specialius valymo ir higienos protokolus, skirtus kuo labiau sumažinti keleivių kajučių kryžminės taršos riziką.
 - Laivų operatoriai turėtų su sausumoje esančios infrastruktūros, skirtos asmenims, kurie įtariami užsikrėtę COVID-19 arba kuriems užsikrėtimas patvirtintas, valdytojais turėtų parengti protokolus, taip pat priemones, kurių reikia imtis prieš reisą, jo metu ir po jo. Šiuo tikslu turėtų būti numatytos sveikatos patikrinimo procedūros, įrengtos karantino patalpos ir organizuotas tinkamas bendravimas su karantine laikomu asmeniu.
 - Kruiziniuose laivuose turėtų būti pakankami COVID-19 testavimo pajėgumai, naudotini įtarus, kad keleivis ar įgulos narys yra užsikrėtęs.
61. Ankstesni COVID-19 protrūkiai kruiziniuose laivuose parodė, kad uždara aplinka ilgų reisų metu yra itin palanki užkratui skliti. Prieš atnaujindami kruizinių laivų veiklą, laivų operatoriai turėtų nustatyti griežtas procedūras, kad būtų sumažinta viruso perdavimo laive rizika ir būtų suteikta tinkama medicininė priežiūra užsikrėtus. Laipsniškas kruizinių laivų paslaugų teikimo atkūrimas turėtų būti koordinuojamas ES ir tarptautiniu lygmenimis, atsižvelgiant į visuomenės sveikatos padėtį atitinkamose šalyse. Prieš pradėdami kelionę kruizinių

⁽¹⁹⁾ Komisijos komunikatas „Jūrininkų, keleivių ir kitų laivuose esančių asmenų sveikatos apsaugos, repatriacijos ir kelionės paslaugų gairės“ (OL C 119, 2020 4 14, p. 1).

⁽²⁰⁾ ES bendroje priemonėje „Healthy Gateways“ apžvelgtos įvažiavimo punktuose dirbantiems darbuotojams ir transporto priemonių įguloms, atsižvelgiant į COVID-19, rekomenduojamos asmeninės apsaugos priemonės (AAP).

⁽²¹⁾ Siūlomos laivų valymo ir dezinfekavimo procedūros pandemijos metu arba laive nustačius COVID-19 atvejį: https://www.healthygateways.eu/Portals/0/plcdocs/EU_HEALTHY_GATEWAYS_COVID-19_Cleaning_Disinfection_ships_09_4_2020_F.pdf?ver=2020-04-09-124859-237

laivų operatoriai turėtų su maršruto uostais užtikrinti, kad prirėkus jie galėtų pasirūpinti, kad keleiviai ir įgulos nariai gautų gydymą, ir kad būtų galima organizuoti repatriaciją bei pakeisti įgulą. Siekdama užtikrinti jūrų transporto veiklos tęstinumą ir saugą, Komisija ir toliau imsis veiksmų, kad valstybėms narėms būtų lengviau koordinuotai sudaryti sąlygas keisti įgulą jų uostuose.

f) *Judumas mieste*

62. Daugelyje miestų ir regionų COVID-19 protrūkio metu viešasis transportas (autobusai, metro, tramvajai, miesto ir priemiestiniai traukiniai ir kt.) nenustojo veikti. Siekiant pasirengti metui, kai keleivių vėl padaugės, turėtų būti nustatytos atitinkamos priemonės, skirtos užtikrinti didžiausiai keleivių saugai, kaip antai:
- Reikalavimas laikytis saugaus minimalaus atstumo, pvz., naudojant lipdukus arba grindų žymeklius, nurodančius keleiviams transporto priemonėse laikytis saugaus atstumo.
 - Turėtų būti kuo labiau sumažinti vairuotojų ir keleivių kontaktai (pvz., naudojant užtvaras, uždarančias priekines duris, skatinant naudoti elektroninius bilietus ir mokėjimo būdus).
 - Padaugėjus keleivių turėtų būti padidintas viešojo transporto reisų dažnumas ir pertvarkyti maršrutai, kad būtų galima laikytis saugaus minimalaus atstumo ir pagerinti tam tikrų paskirties vietų (pvz., į kurias vyksta ypač daug žmonių) aptarnavimą.
 - Kad keleiviams nereikėtų liesti durų rankenų ar mygtukų, durys kiekvienoje stotelėje turėtų atsidaryti automatiškai arba jas nuotoliniu būdu turėtų atidaryti vairuotojas.
 - Turėtų būti optimizuoti keleivių srautai stotyse ir transporto mazguose, siekiant išvengti keleivių spūsčių ir judėjimo piko valandomis bei sumažinti kontaktus naudojant naujoviškas technologijas ir mobiliąsias programas (pvz., prognozuojant keleivių tankį ir spūstis, prie durų įrengiant keleivių skaitiklius su nustatyta maksimalia riba, organizuojant kelionės laiko tarpusius pagal susitarimą ir kt.) bei sudarant sąlygas pasirinkti lanksčias darbo valandas.
63. Siekiant palengvinti sklandų priemonių įgyvendinimą, nepaminti piliečius ir išlaikyti jų pasitikėjimą viešuoju transportu, labai svarbu aiškiai informuoti apie visas priemones, kurių imtasi. Taip pat pasitvirtino informavimo kampanijų (pvz., lipdukų, ant kurių reikia stovėti) veiksmingumas. Daugelis galimų priemonių (pvz., susijusių su keleivių spūsčių valdymu, patekimu į transporto mazgus ir transporto priemones, fizinio atstumo laikymusi ir kt.) daro poveikį ne tik viešajam transportui; jos turėtų būti rengiamos bendradarbiaujant su sveikatos institucijomis ir kitais suinteresuotaisiais subjektais, aiškiai apibrėžiant kiekvieno subjekto teises ir pareigas. Dėl to susidariusios papildomos išlaidos galėtų būti įtrauktos į viešųjų paslaugų sutartis.
64. Dalijimusi pagrįsto judumo sprendimai. Dalijimusi pagrįsto judumo bendrovės turėtų imtis įvairių priemonių, kad apsaugotų vairuotojus ir keleivius nuo užsikrėtimo. Nuomojamos transporto priemonės po kiekvieno naudojimo turėtų būti kruopščiai dezinfekuojamos, o transporto priemonės, kuriomis dalijamasi, turėtų būti dezinfekuojamos bent kartą kiekvieną naudojimo dieną. Turėtų būti dažniau dezinfekuojamos nuomos stotelėse laikomos priemonės (pavyzdžiui, nuomjami dviračiai). Elektrinių paspirtukų ir elektrinių dviračių nuomos bendrovės turėtų juos dezinfekuoti bent kas kartą keičiant bateriją.
65. Aktyvus judumas. COVID-19 protrūkio metu daugelis Europos miestų imasi veiksmų, kad aktyvus judumas (pvz., ėjimas pėsčiomis ir važiavimas dviračiu) taptų saugia ir patrauklesne judumo galimybe. Galėtų būti svarstoma galimybė miestų teritorijose laikinai praplauti šaligatvius ir praplėsti aktyviam judumui skirtą erdvę keliuose, kad gyventojams būtų lengviau saugiai ir veiksmingai judėti, kartu sumažinant leidžiamo greičio ribą didesnio aktyvaus judumo zonose.
66. COVID-19 protrūkio metu geriausios praktikos pavyzdžiais, idėjomis ir inovacijomis, susijusiais su saugiu judumu miestuose ir priemiesčiuose, pradėta dalytis per specialias platformas ir tinklus, todėl labai svarbu toliau plėtoti tokį bendradarbiavimą ir dalijimąsi žiniomis. Komisija taip pat suburs valstybes nares, vietos valdžios institucijas ir judumo mieste srityje veikiančius suinteresuotuosius subjektus, kad išanalizuotų šio protrūkio poveikį, pasimokytų iš iki šiol įgytos patirties ir padarytų išvadas bei atsižvelgdama Europos žaliąjį kursą nustatytų tvaresnio judumo ES ateityje galimybes.

IV. Išvada

67. Komisija toliau bendradarbiaus su kitomis ES institucijomis, agentūromis ir įstaigomis, valstybėmis narėmis, transporto sektoriaus suinteresuotaisiais subjektais ir tarptautiniais partneriais siekdama derinti veiksmus ir padėti skaidriai ir objektyviai įgyvendinti šias gaires. Komisija visų pirma stebės, kad viruso plitimo valdymo priemonės ir laipsniškas jų panaikinimas nepakenktų bendrajai rinkai ir nesukeltų Sutartims prieštaraujančio diskriminacinio poveikio tarp ES vežėjų ir paslaugų teikėjų ir kad jas taikant ES piliečiai ar darbuotojai nebūtų diskriminuojami dėl pilietybės.
 68. Padėtis tebėra dinamiška ir Komisija toliau bendradarbiaus su kompetentingomis institucijomis, suinteresuotųjų subjektų organizacijomis, vežėjais ir transporto paslaugų teikėjais, kad tikslintų ir atnaujintų mūsų metodus ir priemones, atsižvelgdama į naujausius epidemiologinius pokyčius, grįžtamąją informaciją apie esamų priemonių veiksmingumą, bei į ES piliečių ir mūsų ekonomikos poreikius. Kol COVID-19 protrūkis tęsis, valdžios institucijos, suinteresuotieji subjektai ir piliečiai turi išlikti budrūs ir išlaikyti aukšto lygio pasirengimą galimam užsikrėtimo atvejų daugėjimui. Atsižvelgdama į tai, Komisija nuolat stebės, kaip taikomos šios gairės, ir prirėkus jas atnaujins, kad būtų užtikrintas jų veiksmingumas kintančiomis aplinkybėmis.
 69. Sutelkiant dėmesį į transporto paslaugų ir susisiekimo atkūrimą taip pat reikia siekti tvaraus ir pažangaus ES transporto sektoriaus atsigavimo, kad jis vėl taptų toks pat stiprus kaip iki krizės, išliktų konkurencingas pasaulyje ir būtų esminė ES ekonomikos ir piliečių gyvenimo dalis. Per COVID-19 krizę įgyta patirtis bus panaudota būsimoje 2020 m. tvaraus ir pažangaus judumo strategijoje.
-

KOMISIJOS KOMUNIKATAS**Laipsniško ir koordinuoto judėjimo laisvės atkūrimo ir vidaus sienų kontrolės atšaukimo metodas.
COVID-19**

(2020/C 169/03)

I. ĮVADAS

Dėl COVID-19 pandemijos visose Europos šalyse susidarė precedento neturinti ekstremalioji sveikatos situacija. Nuo 2020 m. vasario mėn. Europoje eksponentiškai išaugus infekcijų skaičiui ir neturint veiksmingo gydymo ar vakcinos, daugelis ES valstybių narių ir Šengeno asocijuotųjų šalių ⁽¹⁾ (toliau – valstybės narės) ėmė taikyti plataus masto bendruomenės lygmens priemonės, įskaitant izoliavimą ir fizinio atstumo laikymąsi. Beveik visose valstybėse narėse viena iš tokių visuomenės sveikatos apsaugos priemonių buvo laisvo judėjimo apribojimai, įskaitant laikiną vidaus sienų kontrolę ⁽²⁾. Be to, priėmus kovo 16 d. ⁽³⁾, balandžio 8 d. ⁽⁴⁾ ir gegužės 8 d. ⁽⁵⁾ Komisijos rekomendacijas, kurias papildė kovo 30 d. ⁽⁶⁾ gairės, buvo taikomi nebūtinų kelionių apribojimai prie Sąjungos išorės sienų.

Per pastarąsias savaites Komisija ir valstybės narės sustiprino koordinavimą, bendrus veiksmus ir keitimąsi informacija. Tai padėjo sušvelninti šių apribojimų poveikį, nes buvo sudarytos sąlygos atkurti tam tikrus bendrosios rinkos veikimo aspektus, pavyzdžiui, visoje Europoje tiekti pagrindines prekes ir teikti paslaugas, taip pat užtikrinti laisvą judėjimą, susijusį su būtinomis tarpvalstybinėmis kelionėmis. Šiomis pirmosiomis priemonėmis siekta pusiausvyros įgyvendinant dvejopą tikslą – sulėtinti epidemijos plitimą ir sumažinti sveikatos priežiūros sistemoms tenkančio krūvio riziką bei poreikio apriboti neigiamą poveikį laisvam asmenų, prekių ir paslaugų judėjimui.

Laipsniškai gerėjant sveikatos padėčiai, ši pusiausvyra turėtų keistis: turėtų būti siekiama grįžti prie nevaržomo laisvo asmenų judėjimo ir atkurti Šengeno erdvės – vieno iš svarbiausių Europos integracijos laimėjimų – vientisumą. Siekiant atgaivinti ekonomiką labai svarbu, kad apribojimai būtų atšaukti. Laisvo judėjimo apribojimai ir vidaus sienų atkūrimas kenkia bendrajai rinkai ir trukdo sklandžiai veikti tiekimo grandinėms. Be to, jie kenkia mūsų europietiškam gyvenimo būdui Sąjungoje, kurioje piliečiai gali laisvai keliauti ir kirsti sienas kaip darbuotojai, studentai, šeimos nariai ar turistai. Turime stengtis atkurti galimybę naudotis šiuo svarbiu Europos integracijos laimėjimu.

Šio komunikato tikslas – paraginti valstybes nares dalyvauti neribojamo tarpvalstybinio judėjimo Sąjungoje atnaujinimo procese. Laisvas asmenų judėjimas turi būti atkuriamas ir vidaus sienų kontrolė atšaukiama etapais, daugiausia dėmesio skiriant piliečių gyvybei ir sveikatai. Todėl, siekiant sumažinti riziką sveikatai, pirminė kelionių atkūrimo sąlyga bus epidemiologinė padėtis ir tokios papildomos priemonės kaip sveikatos saugumo reikalavimai, taikomi įvairių rūšių kelionėms ir apgyvendinimui. Tarpvalstybinio judėjimo atkūrimas yra viena iš turizmo ir transporto atkūrimo prielaidų.

Kartu su šiuo komunikatu Komisija pateikia priemonių, kuriomis siekiama atgaivinti turizmo ekosistemą, atsižvelgiant į tai, kad ji yra viena iš Europos ekonominių, socialinių ir kultūrinių katalizatorių, rinkinių. Šiame komunikate išdėstoma, kaip nacionaliniai ir tarpvalstybiniai apribojimai turėtų būti laipsniškai atšaukiami laikantis nediskriminavimo principo, kartu laipsniškai atkuriant laisvą europiečių judėjimą ir atšaukiant vidaus sienų kontrolę.

⁽¹⁾ Šengeno asocijuotosios šalys yra Islandija, Lichtenšteinas, Norvegija ir Šveicarija.

⁽²⁾ Kaip nurodyta 2020 m. kovo 16 d. Komisijos gairių C(2020) 175318 punkte, valstybės narės gali atnaujinti laikiną vidaus sienų kontrolę, jei tai pateisinama viešosios tvarkos ar vidaus saugumo sumetimais. Esant itin kritinei padėčiai, valstybė narė, reaguodama į užkrečiamosios ligos keliamą pavojų, gali nustatyti, kad sienų kontrolę reikia atnaujinti. Valstybės narės privalo pranešti apie sienų kontrolės atnaujinimą, kaip numatyta Šengeno sienų kodekse.

⁽³⁾ COM(2020) 115 final.

⁽⁴⁾ COM(2020) 148 final.

⁽⁵⁾ COM(2020) 222.

⁽⁶⁾ Laikino nebūtinų kelionių į ES apribojimo įgyvendinimo, su ES piliečių repatriacija susijusio tranzito tvarkos supaprastinimo ir poveikio vizų politikai gairės, C(2020) 2050, 2020 m. kovo 30 d.

II. BENDROS EUROPOS VEIKSMŲ GAIRĖS

2020 m. balandžio 15 d. Europos Komisijos pirmininkė kartu su Europos Vadovų Tarybos pirmininku paskelbė Bendras Europos COVID-19 plitimo valdymo priemonių atšaukimo veiksmų gaires (toliau – Bendros veiksmų gairės). Jose valstybėms narėms pateikiamos rekomendacijos, kaip laipsniškai panaikinti priemones, kurių buvo imtasi, ir raginama laipsniškai atkurti nevaržomą laisvą judėjimą ir atšaukti daugelio valstybių narių taikomą laikiną vidaus sienų kontrolę. Gairėse taip pat numatyta antrajame etape panaikinti nebūtinų kelionių į ES per išorės sieną apribojimus, o Komisija nuolat atliks tokių priemonių vertinimą.

Bendrose veiksmų gairėse Komisija raginama toliau 1) analizuoti **priemonių**, kurių valstybės narės ėmėsi reaguodamos į COVID-19 pandemiją, **proporcingumą**, atsižvelgiant į padėties pokyčius, ir 2) prašyti atšaukti neproporcingomis laikomas priemones, ypač kai jos daro poveikį bendrajai rinkai. Jose taip pat pabrėžiamas bendras Europos interesas **koordinuotai** švelninti COVID-19 priemones. Europai reikia ne tik skubiai kovoti su COVID-19 pandemija ir jos tiesioginėmis pasekmėmis, bet ir grįžti prie normaliai veikiančios visuomenės ir ekonomikos. Kelionių apribojimų ir vidaus sienų kontrolės atšaukimas turėtų būti peržiūrimas kartu vykstant apribojimų valstybių narių teritorijose atšaukimo procesui. Visi veiksmai turi būti atliekami visiškai suvokiant pavojų, kad gali kilti antra plitimo bendruomenėje banga, dėl kurios galbūt prireiktų vėl taikyti griežtesnes viruso plitimo valdymo priemones. Bendrose veiksmų gairėse taip pat nurodyta, kad reikės skirti dėmesio ES kaimyninių šalių padėčiai. Vadovaudamasi savo komunikatu „Parama Vakarų Balkanų šalims kovoti su COVID-19 ir atsigausti po pandemijos“⁽⁷⁾, Komisija yra pasirengusi glaudžiai įtraukti regioną įgyvendindama Bendras veiksmų gaires.

Bendrose veiksmų gairėse nurodyti trys dalykai, į kuriuos reikia atsižvelgti vertinant, ar atėjo laikas laipsniškai atšaukti kelionių apribojimus ir vidaus sienų kontrolę: 1) epidemiologiniai kriterijai, 2) sveikatos sistemos pajėgumai ir 3) pakankami stebėsenos pajėgumai. Atsižvelgiant į tai, gairėse aiškinama, kad vidaus sienų kontrolė ir šiuo metu taikomi kelionių apribojimai turėtų būti atšaukti epidemiologinei padėčiai pasiekus ganėtinai panašų lygmenį ir plačiai bei atsakingai taikant fizinio atstumo laikymosi taisykles.⁽⁸⁾ Bendrose veiksmų gairėse pakartojama, kad laipsniškai naikinant laisvo judėjimo apribojimus ir iš naujo atveriant sienas pirmenybė turėtų būti teikiama tarpvalstybiniais ir sezoniniams darbuotojams ir vengiama bet kokios ES mobiliųjų darbuotojų diskriminacijos⁽⁹⁾.

III. COVID-19 PLITIMO VALDymo PRIEMONIŲ ATŠAUKIMAS. KRITERIJAI IR ETAPAI

Siekiant atšaukti kelionių apribojimus ir vidaus sienų kontrolę, reikės įvertinti ir suderinti įvairius kriterijus, atsižvelgiant į konkrečią epidemiologinę padėtį kiekvienoje valstybėje narėje, kuri įvairiose vietovėse ir regionuose taip pat gali būti skirtinga. Šis objektyvus pagrindas yra būtinas, siekiant užtikrinti, kad apribojimai būtų atšaukti nediskriminuojant. Šiame komunikate siūlomų etapų veiksmai turėtų būti įgyvendinami koordinuotai. Be to, tai turėtų būti daroma lanksčiai, numatant galimybę vėl pradėti taikyti tam tikras priemones, jei tai būtina dėl epidemiologinės padėties, arba netgi sudaryti galimybes greičiau atšaukti priemones, jei tai įmanoma atsižvelgiant į padėtį. Proceso trukmei įtakos turės ir tai, kaip piliečiai laikosi fizinio atstumo laikymosi priemonių. Visi etapai turėtų būti grindžiami kintančios padėties vertinimu ir nuolatine kriterijų stebėseną. Šiuo tikslu IV skirsnyje nustatytas koordinavimo mechanizmas padės užtikrinti abipusį pasitikėjimą ir veiklos darną.

III.1. Kriterijai

Kelionių apribojimai ir vidaus sienų kontrolė turi būti atšaukiami tik nuodugniai išnagrinėjus epidemiologinę padėtį visoje Europoje ir atskirose valstybėse narėse. Priemonėmis, kurių reikia imtis nacionaliniu lygmeniu siekiant laipsniškai atšaukti kelionių apribojimus, turėtų būti atsižvelgiama į a) epidemiologinės padėties valstybėse narėse suderinimo vertinimą kartu su b) būtinybe taikyti plitimo valdymo priemones, įskaitant fizinio atstumo laikymosi taisykles, kartu stiprinant ir išlaikant

⁽⁷⁾ COM(2020) 315 final.

⁽⁸⁾ Europos ligų prevencijos ir kontrolės centras (ECDC), bendradarbiaudamas su valstybėmis narėmis, tvarkys žemėlapi, kuriame bus pateikiami reguliariai atnaujinami epidemiologiniai duomenys regioniniu lygmeniu.

⁽⁹⁾ 2020 m. kovo 30 d. Komisijos priimtos Naudojimosi laisvo darbuotojų judėjimo teise gairės: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:52020XC0330\(03\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:52020XC0330(03))

pasitikėjimą visuomene, ir c) proporcingumu, t. y. bendrųjų apribojimų išlaikymo naudą lyginant su ekonominiais ir socialiniais aspektais, įskaitant poveikį ES tarpvalstybiniam darbuotojų judumui ir prekybai⁽¹⁰⁾. Šie kriterijai sudarys galimybes laipsniškai, lanksčiai ir koordinuotai atšaukti kontrolės priemones ir kelionių apribojimus.

Remdamasi grupės „COVID-19 / koronaviruso informacijos grupė. Vidaus reikalai“ konsultacijomis ir atsižvelgdama į Europos ligų prevencijos ir kontrolės centro (ECDC) pateiktas mokslines rekomendacijas, Komisija rekomenduoja valstybėms narėms, priimant sprendimą dėl laisvo judėjimo ir vidaus sienų kontrolės apribojimų atšaukimo, atsižvelgti į toliau nurodytus elementus ir politinius aspektus.

a) *Epidemiologinė padėtis*

ES kelionių apribojimai pirmiausia turėtų būti atšaukti vietovėse, kuriose, remiantis ECDC pateiktomis gairėmis, epidemiologinė padėtis yra panaši ir kuriose yra pakankamai pajėgumų, susijusių su ligoninėmis, tyrimais, priežiūra ir kontaktų atsekimu. Tai būtina siekiant užkirsti kelią diskriminacinėms priemonėms ir užtikrinti, kad veiksmų būtų imamasi koordinuotai visoje ES. Be to, ECDC, bendradarbiaudamas su valstybėmis narėmis, rengia ir nuolat tvarkys koronaviruso (COVID-19) perdavimo lygio žemėlapi, ⁽¹¹⁾ be kita ko, subnacionaliniu lygmeniu (NUTS3 lygmeniu). Šis žemėlapis skirtas teikti ES lygmens informaciją, kuria galėtų naudotis valdžios institucijos, vežėjai ir paslaugų teikėjai. Kad žemėlapis būtų nuolat atnaujinamas ir piliečiai naudotųsi juo kaip patikimu šaltiniu, labai svarbu, kad valstybės narės pateiktų ECDC būtiną priežiūros informaciją. Valstybės narės turėtų pateikti reikiamus duomenis ECDC arba Sveikatos saugumo komitete, siekiant užtikrinti kuo tikslesnę, palyginamą ir veiksmingą regioninę perdavimo lygio stebėseną, įskaitant perdavimą ir infekcijos dažnį, priėmimų į intensyviosios priežiūros skyrių skaičių ir tyrimų skaičių.

Per vykdomas intensyvias ir nuolat atnaujinamas informavimo kampanijas turi būti informuojama apie padėtį atskirose valstybėse narėse arba jų regionuose ar vietovėse bet kuriuo metu. Tai būtina siekiant užtikrinti, kad sieną kertantys asmenys galėtų planuoti ir veikti remdamiesi skaidria informacija ir visapusiškai suvokdami padėtį, kad keliaudami galėtų atsakingai laikytis sveikatos rekomendacijų. Komisija remis šias informavimo pastangas ir toliau viešai skelbs savo interneto svetainėje, be kita ko, šalių, kuriose bet kuriuo metu vykdoma vidaus sienų kontrolė, sąrašą ⁽¹²⁾.

b) *Plitimo valdymo priemonės, įskaitant fizinio atstumo laikymąsi*

Būtina sąlyga siekiant atšaukti kelionių apribojimus (be kita ko, kertant sienas) – gebėjimas užtikrinti, kad plitimo valdymo priemonės, kaip antai fizinio atstumo laikymąsi, būtų galima taikyti per visą kelionę nuo išvykimo iki paskirties vietos, įskaitant sienos kirtimą. Tais atvejais, kai fizinio atstumo laikymąsi užtikrinti sunkiau, reikėtų nustatyti papildomas apsaugos priemones ir kitas priemones, kuriomis būtų užtikrintas lygiavertis apsaugos lygis, atsižvelgiant į transporto ir apgyvendinimo bei maitinimo paslaugų sektoriui skirtas rekomendacijas ⁽¹³⁾. Atsižvelgdamos į tai, kad kontaktų atsekimo programėlės yra naudingos, taip pat į naujausias Europos ligų prevencijos ir kontrolės centro (ECDC) gaires ⁽¹⁴⁾ bei Duomenų apsaugos, naudojant kovai su COVID-19 pandemija skirtas programėles, gaires ⁽¹⁵⁾, Komisija ir valstybės narės paskelbė protokolą dėl sąveikumo principų, siekdamas užtikrinti, kad savanoriškos patvirtintos kontaktų atsekimo programėlės galėtų veikti tarpvalstybiniu mastu ir būtų patikimos, nepaisant to, kurioje Europos vietoje yra jų naudotojai ⁽¹⁶⁾.

Nors tikimasi, kad taikant bendrą išėities iš krizės strategiją bus sušvelnintos plitimo valdymo priemonės, kai kurių priemonių, įskaitant individualias fizinio atstumo laikymosi priemones ir organizacines atstumo laikymosi priemones, poreikis išliks.

Visos valstybės narės turėtų toliau taikyti individualias tikslesnes priemones, kad būtų sumažinta viruso perdavimo rizika ⁽¹⁷⁾. Ypač svarbūs tyrimai, tyrimų pajėgumų didinimas, kontaktų atsekimas ir izoliavimas, o tais atvejais, kai nustatomi įtariamai užsikrėtimo COVID-19 atvejai, – karantinas. Valstybės narės, siekdamas stebėti viruso pakartotinio plitimo riziką keliautojams grįžus namo, taip pat gali nuspręsti atlikti tyrimus (sisteminius, atsitiktinius arba grindžiamus rizika).

⁽¹⁰⁾ Pavyzdžiui, pasienio ir sezoninių darbuotojų.

⁽¹¹⁾ <https://qap.ecdc.europa.eu/public/extensions/COVID-19/COVID-19.html>

⁽¹²⁾ Žr. https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/borders-and-visas/schengen/reintroduction-border-control_en

⁽¹³⁾ C(2020) 3139 ir C(2020) 3251.

⁽¹⁴⁾ <https://www.ecdc.europa.eu/en/covid-19-contact-tracing-public-health-management>.

⁽¹⁵⁾ C(2020) 2523 final, 2020 m. balandžio 16 d.

⁽¹⁶⁾ 2020 m. gegužės 13 d. protokolas dėl savanoriškų kontaktų atsekimo programėlių sąveikumo principų.

⁽¹⁷⁾ Tai turėtų būti: nuolatinis nepertraukiamas visuomenės informavimas, asmenims, kuriems pasireiškia simptomai, skirtos rekomendacijos dėl izoliavimosi ir kreipimosi į sveikatos priežiūros tarnybas; rankų higiena; kosėjimo ir čiaudėjimo taisyklės; saugaus atstumo tarp žmonių laikymasis; kaukių dėvėjimas, kuris gali būti laikomas šaltinio kontrolės priemone (t. y. siekiant užkirsti kelią lašelių plitimui iš užsikrėtusių žmonių, kuriems simptomai pasireiškia arba nepasireiškia).

Europos ligų prevencijos ir kontrolės centras, remiamas Komisijos ir valstybių narių, toliau rinks atitinkamą informaciją iš valstybių narių, kad susidarytų nuomonę apie valstybėse narėse taikomas plitimo valdymo priemones, įskaitant fizinio atstumo laikymosi priemones.

Piliečiai turi būti įgalinti, atsakingai elgdamiesi, apsaugoti save ir kitus. Tam valstybės narės, kurios pradėjo atšaukti kelionių apribojimus, turi koordinuotai taikyti fizinio atstumo laikymosi priemones. Reikia kuo labiau vengti situacijų, kai dėl prieštaringos informacijos kyla painiava ir nepakankamai laikomasi fizinio atstumo laikymosi principo. Šiuo tikslu valstybės narės galėtų, pavyzdžiui, užtikrinti, kad būtų sukurta bendra prieinama interneto svetainė, kurioje keliautojai galėtų iš anksto rasti informacijos, ir užtikrinti, kad atvykę į jų teritoriją piliečiai gautų automatinę SMS žinutę, kurioje būtų pateikta informacija apie nacionalinį arba regioninį informacijos centrą ir būtų galima susipažinti su specialiomis per COVID-19 pandemiją taikomomis priemonėmis ir apribojimais, taip pat informacija apie tai, į ką kreiptis, jei asmeniui pradeda reikštis su COVID-19 susiję simptomai.

c) *Ekonominiai ir socialiniai aspektai*

Bendroji rinka – tai bendra erdvė. Tiekimo grandinių ir paslaugų teikėjų veikla, visų pirma pasienio regionuose, nevyksta palei nematomas sienas. Akivaizdu, kad priemonės, įgyvendinamos siekiant apsaugoti visuomenės sveikatą, yra būtinos, tačiau jos brangiai kainuoja ekonominiu ir socialiniu požiūriu, todėl jas nustatant reikėtų skirti daug dėmesio poveikiui bendrajai rinkai. Ypač atsižvelgiant į precedento neturinčias bendras Europos pastangas atgaivinti ekonomiką, apribojimai turi būti veiksmingi ir proporcingi ir neturėtų viršyti to, kas būtina pandemijai sustabdyti ir visuomenės sveikatai apsaugoti.

Apskritai apribojimai, nustatyti siekiant apsaugoti visuomenės sveikatą ir kovoti su COVID-19 krize, turėjo didelį ekonominį ir socialinį poveikį, įskaitant produktų ir paslaugų paklausos nuosmukį, dėl kurio kai kurie sektoriai, kaip antai platesnės turizmo ekosistemos, beveik sustojo, taip pat sutriko tiekimo grandinės ir laisvas darbuotojų ir paslaugų judėjimas tarp valstybių.

Kadangi valstybės narės geba sumažinti viruso plitimą, bendrieji laisvo judėjimo į kitus panašaus bendro rizikos profilio valstybių narių regionus arba vietas ir iš jų apribojimai turėtų būti pakeisti tikslingesnėmis priemonėmis, papildančiomis fizinio atstumo laikymosi priemones ir veiksmingą įtariamų atvejų atsekimą bei tyrimą. Kol bus visiškai atkurtas laisvas judėjimas, ir toliau pirmiausia turėtų būti švelninami tarpvalstybinio judėjimo apribojimai pagrindinėse sveikatos, socialinės ir ekonominės veiklos srityse.

Tai svarbu ne tik tam, kad ekonomika vėl pradėtų visiškai atsigausti, bet ir atsižvelgiant į socialinius ir šeimos aspektus. Daugelio šeimų nariai ilgą laiką gyveno atskirti vieni nuo kitų, kad padėtų sustabdyti viruso plitimą. Dažnai piliečiai, kad prisidėtų prie šios krizės valdymo – ligoninėse, globos namuose, žemės ūkio sektoriuje ar paslaugų sektoriuje, negalėjo grįžti namo į savo šeimas. Kai tik epidemiologinė padėtis tai leis, žmonėms turi būti sudarytos sąlygos saugiai keliauti, kad jie galėtų pasiekti savo šeimas.

Šie klausimai buvo aptarti su valstybių narių atstovais, o toliau pateiktoje diagramoje apibendrinami koordinuoto metodo kriterijai ir principai.

Koordinuoto laisvo judėjimo apribojimų panaikinimo ir vidaus sienų kontrolės atšaukimo metodo taikymo kriterijai ir principai

Ekonominiai ir socialiniai aspektai:

Tranzito palengvinimas
Sveikatos priežiūros, tarpvalstybiniai ir pasienio darbuotojai, sezoniniai žemės ūkio darbuotojai, transporto darbuotojai
Svarbios šeiminių priežastys, repatriacija
Pirmenybė prekių gabenimui ir paslaugų teikimui
Statybos ir gamybos veikla
Kitos ekonominės paskirtys
Laisvalaikis ir turizmas (atostogų būstas, viešbučiai, parkai)

Laipsniškas metodas
Informacijos mainai
Aiškūs bendravimas su visais suinteresuotaisiais subjektais ir piliečiais
Proporcingos ir nediskriminacinės priemonės
Nuolatinė priemonių stebėseną
Abipusio pasitikėjimo stiprinimas

Epidemiologinė padėtis:

- ▶ Ilgalais naujų infekcijų skaičiaus / reprodukcijos skaičiaus mažinimas, (faktinis) hospitalizacijos rodiklis ir intensyviosios terapijos skyriuose gydomi pacientai
- ▶ Nacionalinių sveikatos priežiūros sistemų pajėgumai ir parengtis
- ▶ Tyrimai, kontaktų atsekimas, izoliavimas ir karantinas

Plitimo valdymas ir fizinio atstumo laikymasis:

- Jei reikia, sveikatos patikrinimai
- Asmeninės apsaugos priemonės
- Technologiniai sprendimai, pvz., sąveikiųjų savanoriškų tarpvalstybinių kontaktų atsekimo programėlių naudojimas
- Keleivių atskyrimas arba kitos papildomos apsaugos priemonės / lygiavertės priemonės
- Kilmės ir paskirties šalių veiklos, susijusios su kelionėmis oro transportu, keltais ir kt., koordinavimas
- Griežta stebėseną

III.2. Laipsniškas metodas

Savo rizikos vertinime Europos ligų prevencijos ir kontrolės centras (ECDC) padarė išvadą, kad pernelyg greitai arba nekoordinuotai atšaukus priemones, neužtikrinus tinkamos stebėsenos ir sveikatos priežiūros sistemos pajėgumų, gali staiga atsinaujinti nuolatinis plitimas bendruomenėje⁽¹⁸⁾. Todėl siekiant atšaukti kelionių apribojimus ir sienų kontrolę turėtų būti numatytas toks pats laipsniškas metodas, kaip ir laipsniškai švelninant vietinius apribojimus. Procesas gali būti suskirstytas į tris etapus, atsižvelgiant į III.1 skirsnyje nurodytus kriterijus. Nuo 0 etapo (dabartinė padėtis) iki kitų etapų turėtų būti pereinama lanksčiai, prireikus vėl imantis griežtesnių priemonių, jei epidemiologinė padėtis pablogėtų. Šiuo atžvilgiu turėtų būti parengti tinkami pasirengimo planai, kad priemonės būtų galima greitai atnaujinti arba atšaukti greičiau, nei tikėtasi, atsižvelgiant į kintančią epidemiologinę padėtį.

Laipsniškai atšaukiant kelionių apribojimus galėtų būti numatyta atsižvelgti į praktinę pažangą užtikrinant fizinio atstumo laikymąsi arba lygiavertės plitimo valdymo priemones kelionėms svarbiausiose srityse, visų pirma įvairių rūšių transporto ir apgyvendinimo srityse. Kartu su šiuo komunikatu⁽¹⁹⁾ Komisijos priimtose transporto paslaugų ir susisiekimo laipsniško atkūrimo gairėse ir sveikatos apsaugos protokoluose apgyvendinimo ir maitinimo įstaigose pateikiami konkretūs elementai, kuriais remdamosi kompetentingos institucijos arba pramonės subjektai gali tiksliau apibrėžti priemones, kuriomis užtikrinamas lygiavertis apsaugos lygis, visų pirma transporto ir turizmo sektoriuose, o ekonominės veiklos vykdytojai gali jas įgyvendinti. Priimant sprendimus dėl kelionių apribojimų ir vidaus sienų kontrolės atšaukimo taip pat reikėtų atsižvelgti į praktinį šių gairių ir principų įgyvendinimą.

Kalbant konkrečiai apie **turizmą ir transportą**, laipsniškai atšaukiant kelionių apribojimus ir kontrolę taip pat reikėtų atsižvelgti į pandemijos bei susijusių prevencinių priemonių ekonominį ir socialinį poveikį. Naujomis COVID-19 gairėmis⁽²⁰⁾, protokolais ir standartais gali būti užtikrinama, kad taikomos įgyvendinamos, prieinamos ir proporcingos priemonės kelionių rizikai sumažinti: įvairių rūšių keleivių transportui, automobilių nuomai, pramoginei laivybai, įvairių rūšių apgyvendinimui, apgyvendinimo ir maitinimo paslaugoms, pramogoms, parodoms ir kt. Kaip nurodyta Bendrose veiksmų gairėse, kai tokie protokoliai bus veiksmingai taikomi, galėtų būti atšaukti kelionių apribojimai tų rūšių transportui ir kai kurių rūšių turizmo veiklai, kad būtų galima planuoti atostogų keliones.

— 0 etapas. Esamos padėties apžvalga

COVID-19 pandemija paskatino daugelį valstybių narių įgyvendinti plataus masto bendruomenės lygmens priemones, įskaitant izoliavimą ir fizinio atstumo laikymąsi, o tai turėjo dramatiškų pasekmių tiek judėjimui šalies viduje, tiek už jos ribų. Siekdamas apsaugoti visuomenės sveikatą, beveik visos valstybės narės pradėjo taikyti laikiną vidaus sienų kontrolę. Be to, priėmus kovo 30 d. Komisijos gaires, taikomi nebūtinų kelionių apribojimai prie Sąjungos išorės sienų.

Siekdama spręsti rimtas problemas, kilusias dėl vidaus sienų kontrolės atnaujinimo ir kelionių apribojimų, ir sumažinti poveikį vidaus rinkos veikimui, Komisija sutelkė visus būtinus išteklius ir užtikrino koordinavimą ES lygmeniu. Be to, Komisija pateikė praktines gaires, kaip visoje ES užtikrinti nenutrūkstamą gyvybiškai svarbių prekių srautą ES žaliaisiais koridoriais, palengvinti krovinių vežimą oro transportu ir užtikrinti laisvą darbuotojų judėjimą⁽²¹⁾.

Daugelyje ES dalių ypatingos svarbos profesijų atstovai yra asmenys, gyvenantys vienoje valstybėje narėje, bet dirbantys kitoje. Todėl valstybių narių nustatyti apribojimai, susiję su sienų kirtimu, gali sukelti papildomų sunkumų ar net trukdyti kovoti su COVID-19 krize. Nors priėmus gaires dėl laisvo darbuotojų judėjimo padėtis vietoje pagerėjo, vis dar kyla didelių problemų, susijusių su tam tikrų vidaus sienų kirtimu. Todėl valstybės narės turėtų leisti darbuotojams (visų pirma transporto, pasienio, komandiruotiems ir sezoniniams darbuotojams) ir paslaugų teikėjams kirsti sienas ir nekliudomiems patekti į savo darbo vietą⁽²²⁾. Tai turėtų būti taikoma ir tais atvejais, kai tokie darbuotojai ir paslaugų teikėjai vyksta per valstybę narę tik tranzitu. Be to, valstybės narės turėtų pranešti darbdaviams, kad būtina užtikrinti adekvačią sveikatos apsaugą ir saugą.

⁽¹⁸⁾ ECDC rizikos vertinimas

⁽¹⁹⁾ C(2020) 3139 ir C(2020) 3251.

⁽²⁰⁾ C(2020) 3139.

⁽²¹⁾ Visų gairių apžvalga pateikta interneto svetainėje https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response/travel-and-transportation-during-coronavirus-pandemic_lt.

⁽²²⁾ Nebaigtinis ypatingos svarbos profesijų sąrašas pateiktas 2020 m. kovo 30 d. Komisijos priimtų Naudojimosi laisvo darbuotojų judėjimo teise gairių 2 konstatuojamojoje dalyje: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:52020XC0330\(03\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:52020XC0330(03)).

Komisija glaudžiai bendradarbiauja su Europos Parlamentu ir Taryba, kad kuo greičiau užbaigtų šiuo metu vykdomą socialinės apsaugos koordinavimo taisyklių (Reglamentų (EB) Nr. 883/2004 ir (EB) Nr. 987/2009) peržiūrą, kuri turi būti greitai užbaigta siekiant užtikrinti, kad nuo krizės ir visų pirma nuo uždarytų sienų nukentėję mobilieji darbuotojai galėtų pasikliauti gerai veikiančia socialinės apsaugos koordinavimo sistema ir atnaujintomis taisyklėmis, kuriomis bus toliau užtikrinamos jų teisės.

Minėtos Komisijos gairės padėjo gerokai sumažinti apribojimų poveikį bendrajai rinkai ir laisvam judėjimui, ir jos turėtų būti taikomos tol, kol nebus atšaukta vidaus sienų kontrolė ir bendresnio pobūdžio kelionių apribojimai.

— **1 etapas. Judėjimo laisvės atkūrimas iš dalies atšaukiant apribojimus ir kontrolę prie vidaus sienų**

Jei teigiama epidemiologinių pokyčių tendencija visoje Europoje tęsis, ypač kai bus pasiektas pakankamai žemas perdavimo lygis, kelionių apribojimai ir sienų kontrolė turėtų būti laipsniškai atšaukti **visoje ES**. Tais atvejais, kai to neįmanoma padaryti nedelsiant, kelionių apribojimai ir sienų kontrolė turėtų būti panaikinti tuose **regionuose, srityse ir valstybėse narėse**, kurių epidemiologinė padėtis gerėja ir yra pakankamai panaši. Tais atvejais, kai epidemiologinė padėtis yra ne tokia panaši, galėtų būti taikomos papildomos apsaugos priemonės, kitos priemonės ir stebėseną.

Pirmas rodiklis tam būtų šalies epidemiologinė padėtis, leidžianti sušvelninti laisvo judėjimo šalies viduje apribojimus. Kai epidemiologinė padėtis yra mažiau panaši, tarpvalstybinio transporto srityje taip pat turėtų būti laikomasi gairių, kuriose nustatyti įvairių rūšių transporto saugos reikalavimai, pavyzdžiui, nustatyti Transporto paslaugų ir susisiekimo laipsniško atkūrimo gairėse, ir užtikrinama stebėseną. Jei valstybė narė nusprendžia leisti keliauti į savo teritoriją arba į konkrečius jos teritorijoje esančius regionus ir vietas, ji turėtų tai daryti nediskriminuodama, leisdama keliauti iš visų ES regionų ar šalių, kuriose epidemiologinė padėtis yra panaši.

Jei dar nenuspręsta visiškai atšaukti vidaus sienų kontrolės, taip pat galima imtis veiksmų, kad būtų pradėtas apribojimų atšaukimo procesas, pavyzdžiui, sistemingą sienų kontrolę pakeisti sienų kontrole, atliekama remiantis rizikos vertinimu, arba vietos policijos priemonėmis.

Siekiant atšaukti laisvo judėjimo apribojimus ir sienų kontrolę, be kita ko, reikės, kad valstybės narės glaudžiai koordinuotų savo veiksmus. Prieš nustatant bet kokias naujas priemones, turi būti informuojamos visos valstybės narės ir visada turi būti aišku, kad selektyvieji sprendimai apriboti keliones į konkrečius valstybės narės regionus arba iš jų priimami visiškai objektyviai: visi numatomi likę apribojimai turėtų būti grindžiami tik visuomenės sveikatos sumetimais ir turėtų būti nustatyti proporcingai ir nediskriminuojant. Visų pirma, jei valstybė narė nusprendžia atšaukti judėjimo į kitą valstybę narę ir iš jos, arba į bet kurios iš tokių valstybių narių regionus ar vietas arba iš jų, apribojimus, tai nediskriminuojant turi būti taikoma visiems ES piliečiams ir visiems tos valstybės narės gyventojams, neatsižvelgiant į jų pilietybę, ir turėtų būti taikoma visose Sąjungos dalyse, kuriose epidemiologinė padėtis yra panaši. Kontrolė neturėtų būti atšaukiama tik geografiniu požiūriu artimoms kaimyninėms valstybėms narėms; tai turėtų būti daroma remiantis palyginama epidemiologine padėtimi ir tuo, kaip regionuose įgyvendinamos su sveikata susijusios rekomendacijos, neatsižvelgiant į jų geografinį artumą. Sklandus tranzitas turėtų būti skatinamas tiek dėl profesinių, tiek dėl asmeninių priežasčių.

Turėtų būti įmanoma sklandžiai ir saugiai keliauti ne tik dėl profesinių, bet ir dėl **šeiminių priežasčių, pavyzdžiui, lankyti šeimos narius**. Dėl krizės įvairiose valstybėse narėse šeimos nariai buvo ilgą laiką atskirti vieni nuo kitų, ir daugelis jų labai prisidėjo kovojant su virusu. Siekiant jiems atlyginti už šį indėlį, svarbu sudaryti sąlygas asmenims saugiai pasiekti savo šeimas valstybėse narėse, kurių epidemiologinė padėtis panaši.

— **2 etapas. Bendrai atšaukiami apribojimai ir vidaus sienų kontrolė**

Šiame paskutiniame etape, kai epidemiologinė padėtis visoje ES bus pakankamai gera ir vienoda, bus atšaukti visi su COVID-19 susiję apribojimai ir kontrolė prie vidaus sienų, kartu išlaikant būtinas sveikatos apsaugos priemones (asmens higienos, fizinio atstumo laikymosi ir kitas priemones) valstybių narių teritorijose (jų dalyse) ir vykdant plataus masto informavimo kampanijas. Tam, kad būtų visiškai atkurtas laisvas asmenų, prekių ir paslaugų judėjimas, vis dar reikia laikytis gairių, kuriose nustatyti įvairių rūšių transporto ir apgyvendinimo saugos reikalavimai.

IV. KOORDINAVIMO MECHANIZMAS

Nors Komisija gali remti ir koordinuoti veiksmus rengiant sprendimus atšaukti laisvo judėjimo apribojimus ir vidaus sienų kontrolę, valstybės narės, remdamosi pirmiau nurodytais kriterijais, įvertina padėtį savo šalyje ir priima sprendimą dėl apribojimų atšaukimo. Panašiai kaip ir sprendimai dėl laikinos vidaus sienų kontrolės atnaujinimo, sprendimai dėl patikrinimų atšaukimo turėtų būti priimami konsultuojantis su kitomis valstybėmis narėmis, visų pirma su tomis, kurioms daromas tiesioginis poveikis.

Nuo protrūkio pradžios Komisija ir valstybės narės reguliariai keitėsi informacija ir gerą patirtimi įvairiuose forumuose, be kita ko, techniniu lygmeniu grupėje „COVID-19 / koronaviruso informacijos grupė. Vidaus reikalai“, o politiniu lygmeniu – per Komisijos rengiamus reguliarius posėdžius (vaizdo konferencijas). Be galo svarbu, kad valstybių narių veikla būtų toliau koordinuojama, remiantis abipusiu pasitikėjimu ir siekiant bendrų tikslų, ir tebebūtų taikomas laipsniškas metodas. Todėl Komisija ir toliau rengs šiuos forumus tokiems mainams, siekdama sudaryti palankesnes sąlygas ir pasirengti priimti sprendimus dėl suderinto ir laipsniško laisvo judėjimo apribojimų ir vidaus sienų kontrolės atšaukimo.

Įgyvendinant išėitį iš krizės strategiją, reikėtų stiprinti informacijos mainus ir, tęsiant COVID-19 koronaviruso informacijos grupės veiklą, veiksmų koordinavimą, kad būtų užtikrintas tikslingas ir nuoseklus laisvo judėjimo apribojimų ir vidaus sienų kontrolės atšaukimo metodas laikantis ES taisyklių ir principų, kartu užtikrinant reikiamą lankstumą susijusioms šalims.

Komisija, vengdama kurti naują koordinavimo mechanizmą ar platformą, siūlo, kad konkrečios rekomendacijos būtų rengiamos pagal esamas ir gerai veikiančias sistemas. Tai galėtų būti daroma, pavyzdžiui, pagal ES integruotą politinio atsako į krizes mechanizmą (IPCR), kuris dabar veikia visu pajėgumu. Taryba galėtų sustiprinti neoficialų valstybių narių ir Komisijos veiklos koordinavimą, be kita ko, rengiant tikslines rekomendacijas. Žinoma, Komisija ir toliau atliks savo institucinį vaidmenį, be kita ko, palengvindama keitimąsi informacija ir geriausios praktikos pavyzdžiais techniniu lygmeniu.

V. IŠVADA

Šiame komunikate numatyta, kaip remti valstybių narių pastangas atšaukti laisvo judėjimo apribojimus ir vidaus sienų kontrolę. Atsižvelgiant į nuolat kintančią ir dinamišką COVID-19 pandemijos krizės padėtį, Komisija ir valstybės narės toliau keisis informacija techniniu lygiu, o prireikus imsis tolesnių veiksmų politiniu lygiu. Kaip pabrėžta Bendrose veiksmų gairėse, bus taikomas kruopščiai suderintas, koordinuotas ir laipsniškas metodas. Komisija taip pat toliau nagrinės priemonių, kurių valstybės narės ėmėsi kovodamos su COVID-19 pandemija, proporcingumą, kiek tai susiję su vidaus ir išorės sienomis bei kelionių apribojimais, ir imsis veiksmų prašydama panaikinti neproporcingomis laikomas priemones.

Nors akivaizdu, kad sprendimas atkurti judėjimo laisvę atšaukiant sienų kontrolę ir kelionių apribojimus yra labai opus klausimas, jis yra esminis siekiant laipsniškai atšaukti apribojimus, su kuriais šiandien susiduria piliečiai ir įmonės. Užtęsus šį procesą ilgiau, nei reikia visuomenės sveikatos sumetimais, būtų užkrauta sunki našta ne tik bendrosios rinkos veikimui, bet ir daugeliui milijonų ES piliečių, kurie neteko judėjimo laisvės teisės – vieno iš svarbiausių Europos Sąjungos pasiekimų. Sklandaus bendrosios rinkos veikimo atkūrimas yra vienas iš pagrindinių reikalavimų siekiant atgaivinti ES ekonomiką, visų pirma – svarbią turizmo ekosistemą ir transportą.

Komisija yra pasirengusi bendradarbiauti su valstybėmis narėmis grupėje „COVID-19 / koronaviruso informacijos grupė. Vidaus reikalai“ ir pagal integruotą politinio atsako į krizes mechanizmą, kad būtų sudarytos sąlygos (kai tik tai bus įmanoma padaryti) pereiti prie 1 ir 2 etapų, siekiant bendro tikslo – atkurti Šengeno erdvės vientisumą ir grįžti prie neribojamo laisvo asmenų, darbuotojų, prekių ir paslaugų judėjimo ES be sienų.

ISSN 1977-0960 (elektroninis leidimas)
ISSN 1725-521X (popierinis leidimas)

Europos Sąjungos leidinių biuras
2985 Liuksemburgas
LIUKSEMBURGAS

LT